

БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЁЖНАЯ ГАЗЕТА

ПЕРВАЯ

Змена

ВЫХОДЗІЦЬ ПА ПЯТНІЦАХ

№ 23 (13555)

НАВУЧАННЕ ПРАДЭЦЦА З 1921 ГОДА

чання 2 гады 7 месяцаў;
із гаспадарчай дзейнасцяў;
абсталявання прадсай прамысловасці ў.
маюцца асобы, якія спецыяльнасці.

Боту з 6 мая 1992 г.

е 33-04-19.

Мінск,

і тэхнікум.

ІНАЕ

Х:

не нумара В. ДУБОВІКА

прыялаў нясуць адказнасць
дзённых фактаў, цытат,
ых імён, геаграфічных на-
сама за тое, каб у матэ-
рыялах, якія не падлягаюць
або друкаваць арты-
кулы, не падзяляючы пункту

і не вяртае.

Змена" прымае заказы на
ведкі па тэлефонах 32-

3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

1—7 чэрвеня 1992 года

Цана 3 рублі

Фота Я.Пясецкага

У нумары:

Што рабіць з "аднаразовымі" купонамі?

2

Шушкевіч, Пазняк і Карпенка мяняюць зброю...

3

Якая адукацыя ў міністра адукацыі?

5

Скандал: "Кнігарня пісьменніка" або "Лавка пісателя"?

7

Для паспяховаў барацьбы са злачыннасцю не хапае... танкаў.

13

2 НАДОЕЧЫ

СТОП-ФАКТ

Да 925-годдзя Мінска

Юбілею беларускай сталіцы быў прысвечаны фестываль міжнароднай дзіцячай творчасці, які прайшоў 31 мая ў цэнтральным парку імя М. Горкага.

Святочная праграма ўключала тэатралізаванае адкрыццё, выступленне лепшых дзіцячых ансамбляў Мінска і Беларусі, іх гасцей з Беларусі, Расіі, Украіны.

Канцэрты на аэстрадах пляцоўках праходзілі з раніцы да вечара. На галоўнай эстрадзе парку з вялікім поспехам выступілі вядомыя дзіцячыя ансамблі "Мульцік", "Гарэзіліва агеньчыкі", "Батлейка". Іншыя мінскія калектывы,

госці з Кіева, Смаленска, Салігорска, Магілёва, іншыя юныя самвадзейныя артысты.

У парку імя Чарльскаўскага святочны канцэрт скончыўся выступленнем фальклорнага калектыву Беларускага тэхналагічнага інстытута. Масавікі правалі конкурс дзіцячага малюнка. На спартыўных пляцоўках адбыліся самвадзейныя турніры вайейбалістаў, шахматыстаў, шашаістаў.

Святочныя юбілейныя гулянін праходзілі і ў іншых парках сталіцы.

В. Астрынскі.

Чароўная выстава

Зіхаццем граняў і багаццем фарбаў камяні выклікаюць захваленне, часам — здзіўленне. Трымаеш камень у руцэ, нібы да самой вечнасці дакранаешся. Прывабляе не толькі знешня прыгожасць, але і той загадкавы, таёмнічы свет, што закладзены ў камені самой прыроды. Заірнуць у гэты шудоўны свет дапаможа выстава-продаж "Таёмнічы свет каменя", якую праводзіць Музей землязнаўства геаграфічнага факультэта Белдзяржуніверсітэта і прыватныя калекцыянеры.

Наведвальнікам прапануюцца камяні з усіх кантынентаў планеты. Сярод экспанатаў выставы такія прыгожыя натуральныя камяні, як онікс, яшма, агат, буршты, лазурціт, малахіт, чарыт, высакародны апал, ізумруд, жэмуіт і інш., а таксама вырабы і ўпрыгажэнні з натуральных камяней, якія можна набыць па дволі даступных цэнах.

— Камень чаруе, лечыць, вабіць, захапляе і даруе кліча, — зазначыла супрацоўнік Музея землязнаўства Валяціна Лявонцеўна Смалякова. — Мы запрашаем усіх на нашу выставу, дзе можна не толькі купіць, але і абмяняць рэдкі камяні, якія ўпрыгожваюць любы калекцыяні і інтэр'ер хатары. Тых, хто хоча даведацца пра свае камяні-тамісыны або пра рамандавую астралагічную камяні ці нават кабаміны і ўпрыгажэнні з натуральных камяней, якія можна набыць па дволі даступных цэнах.

— Камень чаруе, лечыць, вабіць, захапляе і даруе кліча, — зазначыла супрацоўнік Музея землязнаўства Валяціна Лявонцеўна Смалякова. — Мы запрашаем усіх на нашу выставу, дзе можна не толькі купіць, але і абмяняць рэдкі камяні, якія ўпрыгожваюць любы калекцыяні і інтэр'ер хатары. Тых, хто хоча даведацца пра свае камяні-тамісыны або пра рамандавую астралагічную камяні ці нават кабаміны і ўпрыгажэнні з натуральных камяней, якія можна набыць па дволі даступных цэнах.

Сяргей Вішнеўскі.

Дабрачыннасць пакуль што існуе

Нагледзчы на палітычную эканамічную нераўвагу, што пануе зараз навокал, стала добрай традыцыяй правядзенне дабрачынных акцый.

Выканкам Кастрычніцкага райсавета народных дэпутатаў г. Мінска і Беларускае тэлебачанне таксама прынялі ўдзел у гэтай святай справе. Так, другога чэрвеня ў Палацы культуры і спорту чыгуначнікаў ім быў праведзены дабрачынны тэлеакцыян, уярыць бытак ад якога будзе пералічаны ў раўны фонд "Надзея" для малазабяспечаных выхараў Кастрычніцкага раёна горада.

На аўкцыёне для продажу былі прадстаўлены трохпакетавае кватэра і памяшканні пад офісы, месца для ўстаноўкі гандлёвых кіёскаў і з'яўляваныя бамбасховішчы, аўтамабіль ВАЗ і крама, якая яшчэ будзе, тэлевізар, мэбля, будаўнічыя матэрыялы і кофдры, адзенне і... Адным словам, тавараў было шмат. Але і пакупнікоў таксама хопала.

Асабліва ўвагу ўдзельніку прыцягнула трохпакетавае кватэра. Нагледзчы на тое, што яна зна-

ходзіцца на першым паверсе, і будынак дзе каля 47 гадоў, пабудаваны ў 1978 годзе, яна (пры стартавым кошце 350 тысяч рублёў) пасля дволі доўгай баталі паміж пакупнікамі была прададзена за 1 600 000 рублёў!

На аўкцыёне выйшлася, што беларусы не вельмі вераць у нейтраліт сваёй рэспублікі. Таму ў бамбасховішчы 30 км. (стартавы кошт 20 000 рублёў) і 80 км. (40 000 рублёў) былі прададзены ў некалькі разоў даражэй: адпаведна за 80 і 100 тысяч рублёў.

А вось будавцаў у нас не любяць. Хочаш не хочаш, а прыходзіць рабіць такі вывад: усе будаматэрыялы, прадстаўленыя на аўкцыёне, былі пакінуты пакупнікамі без увагі.

Калі нумар "Чырвоная змена" рыхтаваў да друку, было яшчэ невадыма, які ж прыбытак прынес тэлеакцыян. Але адно можна сцвярджаць дакладна: калі ўсе грошы, атрыманыя на ім, дойддуць да малазабяспечаных людзей, гэ- та будзе немалая дапамога.

(Ул. інф.).

АКТ ВАНДАЛІЗМУ Ў КУРАПАТАХ

Калі гэты нумар быў падрыхтаваны да друку, ў рэдакцыю патэлефанавалі з хрысціянскай арганізацыі "Курapatы" і паведалі, што ў гэтым святым для кожнага спраўдлага беларуса месцы пад Мінскам знішчаны крыж з надпісам, пастаўлены ў па-

мяць ахвяр сталінскіх рэпрэсій. Аб працягах і падрабязнасцях гэтага святацтва абавязкова паведамім у наступных выданнях.

(Ул. інф.)

Толькі для вас ШТО РАБІЦЬ З "АДНАРАЗОВЫМІ" КУПОНАМІ?

Пасля адмены ўсім вядомых аднаразовых купонаў многія турбуе пытанне: куды ж падзець гэтыя паперкі, якіх дома назбіраецца цэлыя стосы? Некалкі тыдняў таму ў друку з'явіліся паведамленні, згодна з якімі "аднаразовыя" купоны будуць абмяняцца на "шмагразовыя" беларускія разліковыя білеты ў прапарцыі 10:1.

Сітуацыю каменіруе Тамара Каржанеўская, начальнік упраўлення арганізацыі грашовага абароту Нацыянальнага банка РБ:

— Пасля ўвядзення ў абарачэнне беларускіх грошай можна сказаць адназначна: аднаразовыя купоны сваю місію выканалі. Таму тыя, хто захаваў іх гэтыя купоны, са спакойнай душой могуць рабіць з іх запісныя кніжкі або пацінуць паміж нашадкамі.

Адным словам, як і прадаквалі мудрыя людзі, купоны, у рэшце рэшт, апынуліся там, дзе павінны былі апынуцца, — на сметніку гісторыі.

(Ул. інф.)

Весткі з падполля

ЖЫВЕ КАМСАМОЛ?

У кругаваце сённяшніх праблем мы народка забываем пра тых іздольцаў, якія зусім наўдана здаваліся непаспяхамі. Напрыклад, камсамол.

Многія ўжо, нягледзячы нават забыліся, што яны калісьці самі былі членамі гэтай арганізацыі. Адным словам, камсамол пахаваў. А між тым, ён жыве.

Як паведаміў першы сакратар ЦК ЛКСМБ Сяргей Вязнік, 9—10 мая ў Маскве завяршыў работу аднаўленчы з'езд ВЛКСМ. Дарчы з'езд праходзіў у б'юльм комплексе ЦК ВЛКСМ "Арляня", у тым будынку, дзе ўвосень адбыўся 22-гі Над-

звычайны з'езд ВЛКСМ, на якім камсамольская арганізацыя перастанала існаваць.

На аднаўленчы з'езд былі выбраны кіруючыя органы: ЦК ВЛКСМ, у які ўвайшлі і два прадстаўнікі Беларусі. Бюро ЦК ВЛКСМ, дзе будзе дзейнічаць чалавек, першы сакратар і Цэнтральная кантрольная камісія ў складзе шасці чалавек, адзін з якіх — таксама з Беларусі. Першым сакратаром ЦК ВЛКСМ стаў Андрэй Язерскі, які раней быў першым сакратаром Зеленаградскага райкама г. Масквы.

На сённяшні дзень каля дзесяці тысяч камсамольцаў былога СССР падверзілі сваё членства ў ВЛКСМ. Камсамольская арганізацыя Беларусі, атрымаўшы 24 красавіка указ з Міністэрства юстыцыі аб неходзілі некаторых змен у Статут ЛКСМБ, 4 мая правала пленум ЛКСМБ, на якім у Статут быў ўнесена 25 напрамак рэдакцыйнага характару. Зараз Статут са зменамі падлягае ў Мініст-

Франц Лявонцеў.

Навіны з даўніны

УРАДАВАЯ ДАПАМОГА

Найважнейшы сінод выдзеліў 61314 руб. у дапамогу на ўтрыманне духоўных навуковых устаноў, выключна Заходняга краю.

КУРСЫ АГАРОДНІЦТВА І ПЛАДАВОДСТВА

наладжваюцца пры Маладзечанскай (Віленскага павета) настаўніцкай семінарыі. Навучанне на курсах бесплатнае. Практычныя заняткі мяркуецца праводзіць не менш як 8 гаўдін у дзень, тэарэтычныя ўрокі і гутарыкі 12 гаўдін у тыдзень. У курсах прымуць удзел вяхаляныя семінарыі з розных месцаў губерні. Чытаць лекцыі і кіраваць практычнымі заняткамі будзе вядомы вучоны Грэл.

СТРАШЭННЫ ПАЖАР

У заштатным горадзе Докшыцы ўспыхнуў днём па- жар, які знішчыў увесь горад: атарла каля 400 дамоў.

шмат сямей засталіся без прытулку. Не абышлося і ахвяр сэрца людзей. Вогнішча імячана ахапіла ўвесь горад, заспеўшы знацьчы на вуліцах жніцелі, якіх былі зноўлены пасля пажару спечанымі. Вогнішча згарыла 8 гаўдін. Большасць людзей не паспела нічога звартаваць: у чым сталі — у тым і засталіся.

ДА ПЫТАННЯ АБ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫМ ВІНАКУРЭННІ

Дзяржаўны савет завяршыў праект мер, накіраваны на захаванне сельскагаспадарчага вінакурэння. Дадатковыя малых сельскагаспадарчых вінакурных водаў установаўнацца безаклізнае адлічэнне спру- усеў выкуранай ім колькасці. Буўныя заводы абавязуцца наведарным абарам. Звычайна велічыня сара- нга заводу вызначаецца ў 35000 веўдэр віна маўжучу 40 градусаў.

(“Мінскі лісток” № 41, 22 мая 1891г.)

КУР'ЕР ТЫДНЯ

Юры БАЛЬШАКОЎ, палкоўнік, начальнік ваеннай кафедры Белдзяржуніверсітэта:

— Кожны год мы набіраем на ваенную кафедру 700 чалавек. Заванашчы на іх толькі 500-650. Астатнія выключваюцца за парушэнне дысцыпліны, за непаспяховасць... Выпускікі павінны прабыць вучобнай зборы. Звычайна на зборы мы выкладзілі на месцы, а по і больш, у вачыянах наці. А зараз з-за катэстрафічнага недахопу грошай вымушаны будзем паваць толькі на дзевяць дзён. Толькі на гэты тэрмін спадарбіцца больш трохсот тысяч рублёў. На большы мы не здольны.

Падрыўкоўка, якая даецца студэнтам на ваеннай кафедры, добрая. Гэта калі глядзець на тое, колькі ведаў у адрозне афіцэра-выкладчыкі. Але калі глядзець на тое, колькі гэтых ведаў прымае самы студэнт, тады можа сказаць адназначна — падрыўкоўка на сярэднім узроўні.

Між тым, у ЗША, напрыклад, каля 70 працэнтаў кадравых афіцэраў закончылі вышэйшую навуковую ўстанову.

Мікалай Сямёнавіч ІНІН, першы намеснік галоўнага рэдактара газеты “Рэспубліка”:

— На сучасным этапе газета наша перажывае такіх ж цяжкасці, што і большасць іншых газет. Гэта, у першую чаргу, матэрыяльныя цяжкасці. А тут яшчэ выключна дэмакратыя сувязі. Перажываем мы і творчы цяжкасці: не хапае грамадскіх, вольных журналістаў. Не абылі нас бокам і эканамічныя цяжкасці ў рэспубліцы. Бо любая газета з'яўляецца ласпярэмым адбіткам павіць, што адбываецца навакол.

Хачу дадаць, што мы стараемся павысіць узровень прафесійных патрабаванняў да свайх работнікаў, падрыўкоўка іх да работы па умовах рынковых адносін.

Рыгор Сямёнавіч РЫЛЬКОЎ, старшыня Саюза прадрымальнікаў РБ:

— Галоўнай задачай нашага саюза з'яўляецца ўскляе садзеянне прадрымальніцтва на нашай рэспубліцы. На сваім з'ездзе ў мінулы ўжо два) мы вызначылі асноўныя напрамкі нашай работы. Гэта: прапаганда прадрымальніцкага дзеяння, і абарона гэтай дзеяння, абарона прадрымальніцтва на даржарэйным узроўні, правядзенне навукова-даследчай работы ў гэтай галіне.

Саюз прадрымальнікаў існуе толькі год (дакладней, 15 чэрвеня спыніў год з таго дня, як мы былі зарэгістраваны Міністэрствам юстыцыі). На дзённым этапе на першы план работы мы вылучаем барацьбу з існуючай патавовай сістэмай. Мы хочам даказаць, што прадрымальніцкае дзеяньніс гніе не толькі з-за таго, што пасля развалу СССР наві разбурацца гаспадарчыя сувязі. Прадрымальніцтва развальваецца з-за кабыльнай патавовай сістэмы.

Мы стараемся зрабіць усё магчымае, каб наша справа жыла. Ужо існуе праект канцэпцыі развіцця вытворчасці, прадрымальніцтва на тэрыторыі Беларусі. Мы стараемся як мага больш развіць сетку прадрымальніцкіх структураў, што даць магчымасць у час барацьбы занаці прытулак работніку.

Хачу толькі дадаць, што ўжо створаны Беларускае фонд фінансавання прадрымальніцтва. На развіццё прадрымальніцтва выдзелены 5 мільёну рублёў. Так што, трэба думаць, яно выжыве, нягледзячы на сучасны становішча.

будуч

Расср Вархоў бачна

Чарговая 9-я сесія разглядалася з 11 00 годна. Калі б у дзень 94 праводзіў альбо слух з іршым чытаннем, будана падобнаўнага Савета, і і пасць. Цяпер жэлі вынікаў праўнага органа пільных сіл. Неразвітасць дэмапартыйнай партыца да прыскага корпусна іа сэрватараў. У рэспубліцы разнажэ узроўню і глыбіню, якія забяспечылі камітэтам да капіталажынасць да камунальнага сувязь з рэспублікай у сэрватараў—дэ, што апошняе, дзек моцна доўгае ход абмежэнняў на наступ

Франц Лявонцеў.

Інтэрвэ “М

Стварэнне новай партыі ў недалёкім будучым сутракаў абароненем. Цяпер абароненнем. Заб'яць над чым: нягледзячы на канцадні палітыцы, якія сапраккава грамадства, нелькічэна. Сваёй аўтарітанна вёска і татанне нова, пакінуць не зарэгістраваным. На пытанне чаму карэспандантэ казаве член партыі абласнага аддзельнага абласці П. ПРУЦЬЯ.

ДУЧАЕ ДЭМАКРАТЫІ. У ЧЫХ ЯНО РУКАХ?

«ПАС» падрыхтавала Алена Агібалана, рэдактар адрэзае па п'ятніцых палітыкі, тэл. 39-87-94.

ТАХ

эпрэсіі. Аб прычынах святатайтва наступных выпадкаў...

ІАМІ?

арачэнне беларускім значна: аднаразаваць і таму глыба, у кагорта спакойнай душы і ніжкі або пакінуць і звалі мудрыя людзі зняўся там, дзе сметніку гісторыі...

ольшаў былаго СССР членам у ВЛКСМ арганізацыя і ў іхні 24 красавіка тва юстыцыі аб негорых змен у Статут і правала пленум ЦК і Статут бы правах рэдакцыйнага Статут са змяненнем у Мініст.

Франц Ляўіцкі

АРЧЫМ

ст мер, накіраваны на вінакуроння. Для вінакурных заадылічне спірту і аны заводы абкладана велічыня сярэдняга віна маўцікам у 41, 22 мая 1890 г.).

Расстаноўка палітычных сіл у Вархоўным Савеце Беларусі яркарабачна праз прызму мінулай сесіі.

9-я сесія Вархоўнага Савета РБ адбылася з 11 сакавіка па 24 красавіка года. Калі браць колькасны паказчык 94 праекты заканадаўчых актаў або сілу закона, альбо прынятыя ў выніку працы вышэйшага заканадаўчага органа з пазіцыі расстаноўкі палітычных сіл.

Задача Саршыні Савета Міністраў В.Кебіча аб выкананні заканадаўчых актаў пад каабкладанні, раарганізацыя ВС РБ і ягоных органаў, справаздача Прэзідыума ВС РБ аб рабоце з чэрвеня 1990 года да бягучага часу, аб прыватызацыі жыллёвага фонду і іншае. У чым прычыны?

Там на агульнанацыянальнай раферэндумы выносацца, як правіла, канстытуцыйныя пытанні — прыняцце або змяненне канстытуцыі.

Вяртаючыся да мінулай сесіі, трэба прызначыць, што частка дэпутатаў-дэмакратаў займалася раферэндумам, а не пытаннямі, якія разглядаліся на сесіі.

Другое: Крыніца ўсіх станоўчых вынікаў, паспяху дэмакратычнага крыла ВС РБ у мінулым — гэта дэпутацкі Дэмакратычны клуб. Створаны па ініцыятыве дэпутатаў БНФ, ДДК стаў органам, які кансалідаваў намаганні дэмакратаў. Нядрэнна была пастаўлена работа з так званымі "незалежнымі" дэпутатамі. Як вынік, удалося прыцягнуць дадатковыя 20—30 галасоў, якія часцейком з'яўляліся вызначальнымі пры прыняцці або блажорным разглядаемых сесійных пытанняў. Стварэнне ДДК — спроба аб'яднаць увесь корпус дэпутатаў-дэмакратаў па вертыкалі, ад раённых саветаў да Вархоўнага. Гэта спрыяла арганізацыйнаму афармленню дэпутацкіх дэмакратычных груп у месцовых саветах, дэзясці да ўлады прыйшло дэмакратычнае кіраванне. Але гэта былі асобныя поспехі. ДДК не толькі не стаў каардынатарам дэпутатаў-дэмакратаў у маштабе рэспублікі, але і практычна спыніў сваё існаванне ў вышэйшым заканадаўчым органе рэспублікі. У гэтым — галоўная прычына няўдач дэмакратычнай меншасці ВС РБ.

Трэціе. Сёння дэмакраты знаходзяцца ад рэальнай улады на адлегласці гарматнага стрэлу, і наўрад ці гэтая адлегласць будзе памяншацца, калі дэмадэраты ў Вархоўным Савеце або кандыдаты ў іх будучы больш шырока па ўласны імідж, чым пра інтарэсы будучага ўсёй дэмакратыі. Шушквіч, Пазняк, Карпенка ў асаблівых узвасмаадносін ад халастых зарадаў, якія выкарыстоўваліся ў кулуарах, перайшлі да бавых патронаў прама на сесіі. Што прынесла нямаля прыемных хвілін старой наменклатуры.

Майстэрства кампрамісу, умненне бачнасці галоўнае і працаваць на яго, здолеўшы да разліковага, спланаванага на доўгую перспектыву намагання — гэта правы сапраўднага лідэрства. А магчымасці лідэрства — гэта магчымасці дэмакратыі. Калі падобны стыль узвасмаадносін дэмадэрату рэспублікі, можна смела сцвярджаць, што адна з асноўных задач пераходнага перыяду — ліквідацыя камунізму — не будзе вырашана, а значыць, няма сэнсу гаварыць пра якіясьці дэмакратычныя рэформы грамадства.

Майстэрства глыбокі наўдачы, у якім апынуліся кансерватыры пасля правалу жыўнёўскага лутча, мінуў. На апошнім выбах з'явіліся новыя "палітракі" Клячковы, якія заклікаюць: "Ні кроку назад!". Нараджэнне дэпутацкай групы "Беларусь" у гэтых умовах — з'ява логічная і прадказальная. Улічваючы, што дагэтуль цэнтрыйская ніша практычна пустае, члены групы "Беларусь", якіх называюць "зубры", завялі аб сваім жаданні не запойніць. Яны рэанімавалі ідэю прырытату эканамічных пытанняў і доўгуні "Палітыка вызначыцца праз эканаміку", якія нарадзіліся больш чым год таму, калі члены Вархоўнага Савета А.Сасноў, В.Ганчар, Г.Карпенка, І.Драбышўскія, У.Станкевіч, дэпутаты з камісіі па справах моладзі паспрабавалі стварыць моцны цэнтр. У "Беларусі", якую многія лічаць правалеравенніцкай камартгрупай, іцкаявы лідэры: былы актывіст дэмаклуба-вец М.Скаршын і надзвычай кантакты Г.Казлоў. Лідэры без наменклатурнага мінулага, з цягай да ліберальных ідэй.

Вікторыя "Беларусі" на мінулай сесіі гэта не столькі поспехі яе лідэраў, колькі перамога Вячаслава Франдзіча. Менавіта ягонымі сілутчаша прэм'ера бачны за спінамі Г.Казлова і М.Скаршына. Адамо яму належана, В.Кебіч па заслугах займае месца ў дзесятцы тых, каго ў Рэспубліцы Беларусь без нацяжкі можна назваць прафесійным палітыкам.

Вінікі сесіі наводзіць на агульны вывад, што асобныя дэпутаты-дэмакраты паставілі крыж на сённяшнім Вархоўным Савеце і распачалі новую перадавыбарную кампанію. У гэтай сувязі разумена апусціцца на зямлю і прызначыць як факт існаванне цяперашняга ВС у бліжэйшых паўгодах і што менавіта яму неабходна прыняць Канстытуцыю, закон аб выбарах, зацвердзіць заканадаўчыя акты, прынятыя ў першым чытанні, Раўненне па гэтых найважнейшых дакументах залежыць ад ступені кансалідацыі, аб'яднання намаганняў усіх дэпутатаў-дэмакратаў. І добра было зрабіць вывады з дэпутатчых памылак.

Анатоль Лябедзька, народны дэпутат Рэспублікі Беларусь.

«Мы — супраць дыктатуры горада»

Мечыслаў Іванавіч, каму належыць ідэя стварэння партыі і якая будзе называцца?

— Ідэя стварэння партыі, якая зможа абараняць інтарэсы вёскі, нарадзілася не ў кабінетах, не па прыхамаці начальства, а сярод сялян, там, дзе зараз ідуць веснавыя работы. Што датычыць назвы, то наша партыя будзе называцца Аб'яднанай аграрна-дэмакратычнай партыяй Беларусі. Выпрацаваны праекты Статута партыі і яе Праграмы.

— Але ж на Беларусі ўжо існуюць партыі, якія стараюцца вырашыць праблемы сялян. Напрыклад, Сялянская партыя.

— Думам, што гэта партыя ўжо змяла сабе. Сведчэнне таго — невялікая колькасць членаў і адсутнасць папулярнасці сярод сялянскіх мас. Ды і чаго можна чакаць ад людзей, далёкіх ад сельскай гаспадаркі? Але мы не супраць супрацоўніцтва, магчыма, прапануем ёй аб'яднацца з нашай партыяй.

— А ці не здарыцца падобнае і з вашай партыяй?

— Не, таму што ў нашых інтарэсах выбраць людзей не па зьяемей пасадзе, а па ацэнцы чалавек

ка як прафесіянала. Той, хто ведае праблемы вёскі, хутчэй знойдзе агульную мову з яе жыхарамі. Узьць хача б наш аргкімітэт. Складаецца ён з 32 чалавек. Сярод іх — механізатары, старшыні калгасаў і дырэктары саўгасу, фермеры, сельскія настаўнікі і медыкі, ёсць карэспандэнт Віцебскай абласнай газеты.

— Зараз практычна ўсе партыі абліцаюць лепшую будучыню. А ўзгопне ці магчыма ў сучасных умовах палепшыць жыццё вёскі?

— Абяцашь, што заўтра сялянам жыццё стане лягчэй, мы не можам, але можам звернуць утым, што зробілі для гэтага ўсё магчымае. Галоўнае ж прычына сумнага стану вёскі бачыцца нам у дрэнных умовах работы калектывных гаспадарак. Наша задача — вёсці барацьбу за эквівалентнасць аптвых цен на прамысловую прадукцыю закупачным на сельскагаспадарчую. А то што ж атрымліваецца? Прамысловыя прадпрыемствы, якія маюць права свабодна ўстанавіць цену на сваю прадукцыю, павысілі іх у некалькі разоў, у той час як сельскагаспадарчыя прадпрыемствы вымушаны прадаваць сваю прадукцыю за закупачных ценях, якія

фіксуецца дзяржавай. На мой погляд, гэта — дыктатура горада. Гаспадаркі становяцца банкротамі, і пры ўсім жаданні не могуць забяспечыць высокі жыццёвы ўзровень работнікаў. Калі ж мы будзем мець палітычную арганізацыю, то зможам змагацца за свае інтарэсы.

— Такім чынам, вырашэнне харчовай праблемы вы зьявляецца з развіццём калектывных форм гаспадарання?

— Пара, нарэшце, прызначыць, што калектывнае землекарстанне наамога больш эфектыўнае за індывідуальнае. Паглядзіце на аграрны сектар ЗША. Там 15 працэнтаў буйных ферм даюць 70 працэнтаў аграрнай прадукцыі. Па колькасці займаемай зямлі буйныя амерыканскія фермы роўныя большасці нашых калгасаў. Аднам словам, тое, да чаго імкнучыся амерыканцы, у нас ужо ажыццёўлена. Ужо не кажу аб тым, што менавіта пры калектывнай уласнасці адкрываюцца магчымасці выкарыстання навукі і тэхнікі, вядзення селекцыйнай работы.

Гутарыў А. Сухаверхі.

Вік
"Ад

НОВАЕ ПАКАЛЕННЕ

У часы, калі ў кішэнях пуста, а вітрыны камерцыйных кіёскаў выклікаюць толькі адмоўныя пачуцці з-за сваёй выдаткі і праявы альтруізму ўстрымаюцца даволі складана. У той момант, калі ўсе з апошніх высілкаў грабуюць над сябе, нехта акіяруе сваё незнаёмым людзям?

Адным з такіх прыкладаў можна лічыць курсы менеджэраў і бізнеспадрыхтоўкі, якія праводзілі студэнты і выкладчыкі Канадскага эканамічнага ўніверсітэта з Заходняга Антарыо. Канадцы, людзі маладыя і дзейныя, з энтузіязмам выкладлі слухачам асновы рэальнай эканомікі і ўзаемаадносін. З Мітчэлам Воляфам, адным з ініцыятараў правядзення гэтых курсаў, мы доўга гутарылі ў калідорах інстытута замежных моў, дзе збіралася яноная група слухачоў.

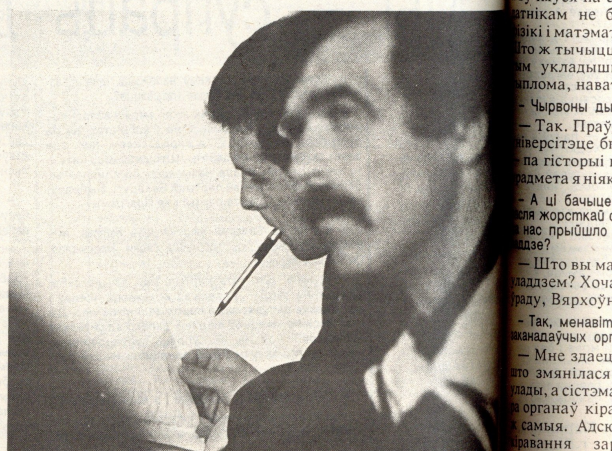
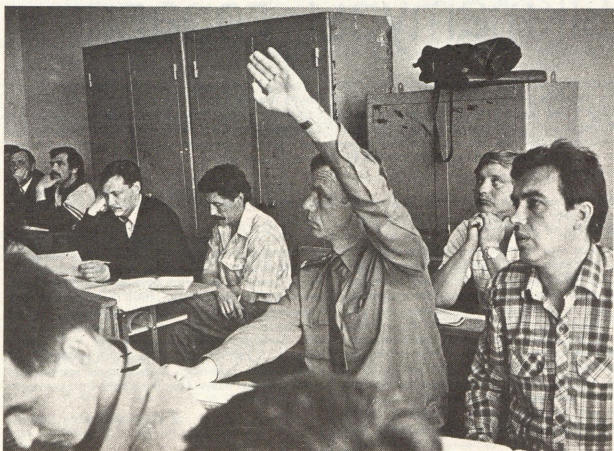
— Мітчэл, для пачатку раскажы, калі ласка, як нарадзілася ідэя правядзення такіх курсаў?
— Прыблізна 2 гады таму, у двух студэнтаў нашага ўніверсітэта з факультэта бізнесу, пад уплывам працэсу дэмакратызацыі ва Усходняй Еўропе, нарадзілася ідэя дапамагчы людзям Усходу ўступіць у сапраўдны рынак. Яны выдатна разумелі, што будаваць новае грамадства з новымі эканамічнымі адносінамі могуць толькі людзі, якім вядомыя умовы рэальнай гаспадаркі.
— Вядзь, вашы намеры зацвердзілі і прадстаўнікі канадскага ўрада?
— Безумоўна. Без дапамогі ўрада мы наўрад ці змаглі б арганізаваць курсы на тым узроўні, на якім яны прайшлі. Заўваж, падобныя курсы, акрамя Менску, адначасова праходзяць у Маскве, Рызе, Вільні, Львове...
— Хто ж фінансуе ўсю гэтую справу?
— Выкладчыкі курсаў працуюць бясплатна. Квіты на самалёт і неабходныя падручнікі, перакладзенныя дапаможнікі, набытыя на грошы, выдаткаваныя каньядскім урадам. Хацелася б адзначыць і вялікую ролю ў арганізацыі курсаў добрачынячага фонду "Дзецім Чарнобыля".
— Мітчэл, калі падзяліць аб'ектыўна, як ты сам ацэньваеш гэтыя курсы, які іх узровень?
— Узровень курсаў дастаткова высокі. Падрыхтоўка слухачоў ідзе па некалькіх накірунках: бухгалтарскі ўлік, фінансаванне прадпрыемства, маркетынг, стратэгія сумесных прадпрыемстваў і г.д. Веды надзвычай карысныя і патрэбныя. Валодаючы імі, можна разлічваць на нешта грунтоўнае ў прыватным бізнесе.
— Па якой сістэме ідзе навучанне: вы проста выкладаеце тэорыю, якой валодаеце самі, ці ў вас ёсць узор нейкай сістэмы?
— Навучанне ідзе па арыгінальнай сістэме, якая дзейнічае і ў нашым ўніверсітэце. Мы не даём сухую тэорыю, усё вывучаецца на прыкладах з гісторыі канкрэтных кампаній і фірм. Сённяшняе заданне: кампанія "Смажаныя кураткі па-кентуцку" хоча адкрыць свой рэстаран у Кітаі. Даюцца ўсе звесткі: кошты кураткі і рэкламы, інфармацыя аб канкурэнтах і пакупніках, сітуацыя на рынку.

Прааналізавалі ўсе гэтыя "тэрба адказаць: адкрываць рэстаран альбо не? Ці будзе прыбытак і які?
— І як, спраўляюцца?
— Ты ведаеш, у большасці выпадкаў адказы і прагнозы слухачоў курсаў адпавядаюць той сітуацыі, якая склалася на самой справе. Увогуле, мяне вельмі здзівіла, з якой хуткасцю і лёгкасцю слухачы засвойваюць матэрыял. Яны нас пастаянна падганяюць на лекцыях — хутчэй, хутчэй. Напачатку мы нават сумняваліся, што ўся інфармацыя засвойваецца, праводзілі кантрольныя, але ў рэшце рэшт пераканаліся ў надзвычайных здольнасцях аўстэйных груп. Такая ж сітуацыя з навучаннем і ў астатніх груп.
— Хто вучыцца на ваших курсах?
— У маёй групе — у асноўным былі афіцэры, звольненыя ў запас па скарочанню. А увогуле — студэнты, бізнесмены і г.д.
— А як ты лічыш, ці дапамогуць рэальна ім гэтыя курсы?
— Безумоўна. У гэтых людзей так вельмі шмат даволі цікавых ідэй, якія абцяжваюць быць прыбытковымі. Адапты і цяжкасцю для іх на самым пачатку рыначнага шляху, думаецца, можа стаць толькі адсутнасць першапачатковага капіталу.
— А ці ёсць у канадскіх прадпрыемельнікаў цікавасць да беларускага рынку, да супрацоўніцтва з беларускімі бізнесменамі?
— Так, і вельмі вялікая. Насколькі я ведаю, ужо існуюць два беларуска-канадскія таварыствы. Шмат кампаній маршаць мець на Беларусі сваю справу. Але ім патрэбна дакладная інфармацыя аб рынку, аб канкурэнтах, аб людскіх рэсурсах; дакладныя гарантыі і дакладныя людзі тут, з якімі можна супрацоўнічаць. Спісы асабліва выбітных слухачоў з найбольш цікавымі прапановамі ідэямі мы аддаём у Канаду і, я думаю, што з гэтага нешта атрымаецца, партнёры знойдуць адзін аднаго.
— Калі б цябе прызначылі прамёр-міністрам Беларусі, якім стаў бы першы твой крок?
— Вельмі цяжка адказаць. Для таго, каб рабіць нейкія высновы, неабходна добра ведаць эканамічную і палітычную сітуацыю, людзей, умовы беларускага рынку. Дзеля таго, каб зрабіць гэта

зараз, маіх звестак недастаткова. Але ўжыў ступінам годзе, калі мы зноў прыедзем і будзце падобныя курсы, я думаю, буду больш канкрэтны адказ. Адзінае, што хоча быць чымч — Беларусь шчыра не страціць жадаемага. Гэта п'юс свабода прадпрыемльняцтва і наяўнасць цікавых ідэй дапамогуць вам у крохотцы.
— Што прымуся праехаць сюды ўласна хіба?
— Акрамя жадання дапамагчы і Цікава, яшчэ ніводнага разу не быў у краінах СНД, у якіх прыцгнутлі суды карані: мае дзядуля і баба адсюль, з Беларусі, яны нарадзіліся ў невялікіх вёсцях паміж Менскам і Вільняй.
— І якія ўражанні ад Бялькшчыны тавы прора?
— Я тэлефанаваў у Канаду дзеду і сказаў, Беларусь — гэта самая прыгожая краіна ў свеце!
— А ці спадабалася табе беларускія дзяўчаты?
— Вельмі. Толькі не кажы нікому, бо майя вёсць гэта не спадабаецца.
— Мы пагаварылі яшчэ трохі пра бізнес, Беларусь і Канаду, пасмяіліся, і Мітчэл, згнуты гадзіннік, пабег у аўдыторыю.
— Пагаварыў я і са "студэнтамі". У адрозненне ад Мітчэла, які на першае месца ставіць пераважнік ковы капітал, яны лічыць, што галоўнае — пераважнік тых чыжэцкіх, якія спадзяюцца ад адміністрацыйнай сістэмы, абысі праблемы рэальнага недахопі і недапрацоўкімі законі, і спех чыжэ адзінак — сказалі мне — і згорыліх, хто здолее ўтварыць нейкае СП. Астандушыць афіцыйнай структуры".
— Усе ж... Я ўпаўнены на сто прызентаў, што Мітчэл Вольф прыедзе на Беларусь у наступным годзе, ані пап'яўчыцца — чаго дастатку за год яноная навучэнцы, ці здолелі скарыстацца быцця веды?
— Дакажыце свае здольнасці, новыя бізнесменныя ідэі і планавыя.
Зміцер ЛУКАШЭВІЧ
Аглядальнік па пытаннях эканомікі тэл.39-874
Фота С.БРУШЫ

— Віктар Ана... так бы... пытаньня. Як ст...
— Выпадков... людзей, якія (... гэтай пасадзе.
...аўнку — леп...
...ўпаўнены, шт...
...кія б маглі пр...
...абінесе і зай...
...Вядома, п'юна...
...кладена, але і...
...лю. Таму я не...
...дасягнуліне.
...калічнасці, ш...
...ара прыйшоў...
...рыцца, што я а...
...пасаду прафес...
...будзе трагедыя...
...Апошнім ча...
...федэры і пер...
...дзінкі — Шук...
...што, новая гр...
...— Можна, гэд...
...дзе распратоў...
...аймацца пад...
...ўзляць нават пр...
...глядзецца на...
...лізшых кіраў...
...іх таксама ў с...
...ніверсітэтах, і...
...у расійскім ур...
...ацца такая ж...
— А якую а...
...дукацыі? Калі н...
...амаце, у і...
...знікні — "тройк...
— Ну, вы вед...
...калі казаць п...
...тройка" была...
...аўніцай хар...
...рута "тро...
...іскультуры —...
...спортам вельмі...
...першы раз рад...
...вучыўся на с...
...атнікам не бі...
...зікі і матэма...
...што ж тычыцца...
...ым укладніць...
...диплома, нават...
— Чырвоны дыг...
— Так. Праўд...
...версітэце бы...
...па гісторыі п...
...радыета я ніяк...
— А ці бачыце...
...яя жорсткад сі...
...нас прыйшло н...
...дазе?
— Што вы ма...
...кладзем? Хоча...
...граду, Вярхоўні...
— Так, менавіта...
...канадаўчых орг...
— Мне здаецца...
...што змянілася...
...лады, а сістэма...
...а органаў кіра...
...самыя. Алсю...
...раваньня зар

ВЫБІРАЕ БІЗНЕС

Віктар Анатольевіч Гайсёнак нарадзіўся ў 1950 годзе ў сям'і рабочага МТЗ. Скончыў фізічны факультэт БДУ, застаўся працаваць там жа. Быў дэканам факультэта, мае ступень доктара фізіка-матэматычных навук. З'яўляецца аўтарам больш за 100 навуковых работ і манаграфій. 16 студзеня 1992 года зацверджаны міністрам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Віктар Гайсёнак:

Адукацыя — інстытут незалежнасці

Віктар Анатольевіч, давайце пачаць бы мовіць, з размінчанага яна. Як становіцца міністрам?

Выпадкова. Ведаеце, ёсць шмат гэтых, якія б маглі працаваць на пасадзе... Я не буду даваць вам у краіну і аб'яву. Але ўжо ў гэтым годзе ў сям'і рабочага МТЗ. Скончыў фізічны факультэт БДУ, застаўся працаваць там жа. Быў дэканам факультэта, мае ступень доктара фізіка-матэматычных навук. З'яўляецца аўтарам больш за 100 навуковых работ і манаграфій. 16 студзеня 1992 года зацверджаны міністрам адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Так снішліся ідэі ў невялікай, прыгожай, можа здацца, што я адсюль зноў пайду на прафесара, для мяне гэта не страгедзай.

У адрозненні ад краінаў у свеце, якія ўжо ўсталявалі перадавыя тэхналогіі і навуковыя дасягненні.

Можа, гэта не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

Ці не вельмі сціпла, але ў адукацыі мы павінны быць перадавымі ў гэтым сэнсе.

палітычнай рэчаіснасці. Відавочна, што ў новых палітычных умовах, яны не спрацоўваюць. Я ведаю, што і Вяроўны Савет, і Саўмін шукаюць новыя палыходы, і веру, што знойдуць іх. А логіка тут ёсць — гэта логіка жыцця, развіцця палітычных структур... І мабыць, добра, што гэтыя змены не рэвалюцыйныя, не гвалтоўныя, а эвалюцыйныя. Шлях эвалюцыі для чалавека заўсёды больш прымальны, чым шлях рэвалюцыі. Шмат чаго разбурана і ў сістэме адукацыі, але трэба працаваць, наладжваць новую сістэму, новыя структуры, не бяжыча нешта мяняць.

— Віктар Анатольевіч, як Вы бачыце ўзаемаадносіны выхавання і адукацыі? Ці патрэбна нейкае выхаванне ў сценах школы альбо трэба пакінуць яго бацькам?

— Я б наогул не адрываў выхаванне ад адукацыі. Мы павінны лічыць, што выхаванне — гэта п'янерскі збор, на якім дзесяць прапаведваюць падзвігі Паўліка Марозава. Адукацыя — гэта і ёсць выхаванне. Іншая справа, акрамя таго, каб навучыць дзяцей чытаць, пісаць, маляваць і г.д., мы павінны рабіць з іх грамадзян.

— Але грамадзяніна якой краіны будзе выхоўваць наша школа?

— Вось мы і паднішлі да асноўнага пытання — што цяпер уяўляе наша школа, сістэма адукацыі, і што яна павінна ўяўляць. Літаральна толькі што мы размаўлялі з карэспандэнтам "Інтэрфакса" на тэму суверэнітэту Беларусі. Наша рэспубліка будзе незалежнай толькі тады, калі ў нас з'явіцца для гэтага адпаведныя інстытуты. Іх мае кожная незалежная краіна, і адзін з такіх інстытутаў — нацыянальная сістэма адукацыі. Зараз нашымі навукоўцамі, прадстаўнікамі ВНУ, міністэрства, шырокай педагогічнай грамадскасцю выпрацоўваецца канцэпцыя нацыянальнай школы. Часам гэтае паняцце зводзіць толькі да моўнай праблемы. Маўляў, калі адукацыя будзе весціся на беларускай мове — дык гэта і ёсць нацыянальная школа. Мова, вядома, рэч важнейшая. Хіба можа існаваць незалежная краіна, якая ў навуцанні дзяцей карыстаецца інашаземнай мовай? Гэта бягзлузліца. Няпростае гэта пытанне, але перспектывы тут ёсць. Ужо дэлетна мы плануем, што прыкладна 70 працэнтаў першакласнікаў пойдучы вучыцца ў беларускія класы.

— Але беларуская школа — гэта не толькі мова...

— Так, перш за ўсё трэба пераглядзець змест адукацыі. У свой час ён вызначаўся не намі, як кажуць, з цэнтра і быў аднолькавы для ўсіх. Калі мы і мелі падручнікі на белару-

скай мове, па той жа гісторыі, геаграфіі, дык гэта была проста калька падручніка, якімі карысталіся ў рускамоўных школах. Зараз ідзе вельмі складаная праца па стварэнню новых праграм, падручнікаў. Трэба вызначыць і свой уласны падыход да канцэпцыі зместу адукацыі, трэба, каб заставаліся магчымаці нейкіх варыяцый для на-

стаўнікаў, вучняў. Далей, мы павінны стварыць сістэму метадычнага і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння. Зараз практычна наша школа матэрыяльна-тэхнічна не забеспячана. Тое, што мы маем, — спадчына мінулых гадоў. Але вечнага нічога няма — паступова ўсё прыходзіць у нерабочы стан... У свой час амаль усім — ад прапіркі да камп'ютара — мы забяспечваліся з Расіі. Цяпер яна — замжэная краіна, набыць там, вядома, можна, але дзе ўзяць такія грошы... Ну і калі ўжо ў тэлеграфным стылі — патрэба і навуковае забеспячэнне, тут наша надзея на БелНДІадукацыі. Праўда, аднаго яго тут мала, трэба развіваць педагогічную навуку ў ВНУ Беларусі. Раней — я, вядома, не кажу пра ўсіх — але наша педагогічная навука часам зводзілася да ідэалагічнага шаманства. Сусветная педагогічная навука грунтуецца на адных і тых жа агульначалавечых прынцыпах, і мы павінны ў яе інтэгравацца. Ну і, вядома, кадры. Гэта таксама праблема, мы актыўна вырашаем яе... І ў рэшце рэшт, калі ўжо кажаць пра сістэму адукацыі, патрэбна рэформа кіравання адукацыяй, пачынаючы з міністэрства.

Гэтая рэформа павінны ісці не праз скарачэнні ці павышэнні штатаў, не праз стварэнне нейкіх новых звенняў, а праз канкрэтызацыю дзейнасці, усведамленне, што павінна рабіцца на ўсіх узроўнях кіравання. Гэтую работу мы правялі, узгаднілі з камісіяй, што ўзначальвае Ніл Гілевіч, зараз усё гэта пойдзе на месцы.

— Як Вы ставіцеся да канцэпцыі Вяроўнага Савета па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны? У плане заканадаўчым, напрыклад?

— Дзякуючы нашым сумесным намаганням, на апошняй сесіі Вяроўнага Савета прыняты пастановы, вельмі важныя для нас. Першая — гэта пастанова па захаванню сістэмы дзіцячых садкоў, і другая — увядзенне 34-га артыкула Закона аб адукацыі ў поўным аб'ёме, пачынаючы з 1 верасня гэтага года. Там ідзе гаворка пра зароботную плату настаўнікаў і выкладчыкаў. Так што паразуменне ёсць.

— Дарчы, ці не адчуваеце Вы крытага супраціўлення вашай палітыцы з боку выкладчыкаў, настаўнікаў? Усё ж адукацыя — вельмі кансерватыўная сістэма...

— Што яна кансерватыўная, дык гэта і добра, гэта не дае адразу ўсё разбурыць. Здаровы кансерватызм неабходны, калі гаворка ідзе пра лёс мільёнаў людзей... А наконт супраціўлення... Супраціўленне чаму?

— Ну, напрыклад, беларусізацыя.

— Гэта ёсць. У розных людзей, у розных школах — розныя адносіны. Я б не ставіў усіх у адзін шораг.

Вельмі цяжка рашаюцца праблемы, звязаныя з беларусізацыяй і вышэйшых навучальных устаноў. Праўда, мы ўжо зрушылі грамадскую думку ў бок разумення яе неабходнасці. Ведаеце, бацькі ўжо спакойна ўспрымаюць тое, што іх дзіця ідзе ў беларускі клас. Кажуць, яшчэ нас саміх навучыць. А наогул, я не люблю слова "беларусізацыя".

Неяк аддае прымусовасцю. Давайце гаварыць так: трэба выконваць Закон аб адукацыі і Закон аб мовах. Але ў ВНУ гэтыя працэсы ідуць цяжка. Палітыка прымусовасці тут не спрацуе: калі будзе паразуменне неабходнасці, тады мы і зробім больш сталыя крокі.

— Віктар Анатольевіч, хацелася б пачуць з першых уснаў: што змянілася ў правілах прыёму ў навуцальныя ўстановы ў параўнанні, напрыклад, з мінулымі годамі?

— У асноўным правілы засталіся тымі ж самымі. Але я хацеў бы падкрэсліць такую акалічнасць: зараз існуюць не проста правілы прыёму, а ты і п о в я і правілы прыёму, і ВНУ мае магчымасць уводзіць у іх свае дадатковыя пункты, неск змяняць гэтыя правілы па ўзгадненню з намі. І такія змены будуць. Я б хацеў звярнуць увагу і бацькоў, і абітурэнтаў на тое, каб яны вельмі ўважліва вывучалі правілы кожнай канкрэтнай ВНУ. Напрыклад, будуць існаваць адрозненні ў прыёме нават на розных факультэтах. На поўня іх медальці будзе прымацца наогул без іспытаў, на іншыя — наадварот, без усялякіх ільготаў — усё залежыць ад конкурсу. І то ж датычыць іспытаў па беларускай мове і літаратуры, яны з'яўляюцца абавязковымі, але калі чалавек не вывучаў беларускую мову, мае ў атэстаце прочырк — ён будзе здаваць іспыт па рускай мове. Вядома, гэта толькі ў тых выпадках, калі беларуская мова не ўваходзіць у пералік профільных іспытаў. Ну як жа будзе паступаць на беларускую філалагію той, хто не ведае мовы?

— А як быць тым, хто жыве за межамі рэспублікі і жадае паступіць у нашу ВНУ?

— У адпаведнасці з правіламі прыёму ў ВНУ могуць залічвацца грамадзяне Беларусі, асобы без грамадзянства, якія пражываюць на тэрыторыі РБ, а таксама ўсе этнічныя беларусы. Гэта значыць, калі беларус прыехаў да нас — пытанню не будзе. Наогул, права вырашаць большасць спрэчак мы аддаём самім ВНУ. Што датычыць астатніх — трэба заключыць міждзяржаўныя пагадненні, хай пералічваюць грошы і вучацца ў нас, як гэта было раней з замежнымі студэнтамі.

— Віктар Анатольевіч, па правдзі, на закончэнне — пажаданне чытачам "Чырвонай зменны"...

— Вас чытаюць тыя, хто толькі пачынае шлях у жыццё. І я хацеў бы пажадаць усім маладым людзям адшукаць свой шлях, і добра, калі ён будзе шчаслівым.

Гутарку вёў
Алесь ПАЛЫНСКІ.

Паданні
Як паўстаў
Мінск

Легенда

Горад гэты заснаваны нейкім асілкам і чарадзеём Менескам, які прыйшоў сюды з Польшчы. Менеск нібыта пабудаваў на рацэ Свіслач млын на сямі колах і малюў хлеб з камення. Ад такой выгаднай "работы" ён хутка разбагацеў і пачаў наладжваць на сваім млыне застоллі, на якіх запрашаў мноства гасцей.

Ён набраў сабе дружыну і па начах раз'язджаў з ёю па наваколлі, рабаваў сёлы і вёскі, падарожных. Яму мала было набывага багацця і хачелася мець столькі грошай, каб скінуць усю зямлі навакол.

Мясюваасць, дзе жаў готы чарадзей, і яго млын пачалі называць Менескам.

За яго ўчынкi-зладзействы яго зневадзіла ўсё насельніцтва. Значылі чарадзея, больш магучага за Менеска, і ўпразілі яго прагнаць са Свіслачых злёзых меліныка. Чарадзей той паслухаў людзей: ён спаліў млын і сваімі чарамаі прымусіў Менеска перабрацца ў іншы месца. Але паселішча, якое ўзнікла каля млына, захавала сваю ранейшую назву — Менеск.

Каб беларусам
звання...

Здаецца, справа зрушылася. Людзі ўжо не саромеюцца гаварыць на сваёй роднай мове, бо нават на тэлебачанні з'явіліся беларускамоўныя перадачы. Гэта прыемна. Але чаму іх так мала? Нават калі бачым рэпартажы з крывічанами, гаспадарак, то здзіўляем, чаму карэспандант намагаецца размаўляць па-беларуску, а старшыня каляса — па-руску. Дзе-нідзе толькі слова якаясьве праскочыць. Думаецца, справа не ў тым, што чалавек не ведае сваёй мовы, а ў тым, што не прычэп "свабодна" ёю валодаць. Дойгія гады беларуская мова была ў загоне: беларускія кнігі і часопісы паліліся на паліцах бібліятэк і кіёўскай "Сваюдзруку". Далішо да таго, што ў гарадах, напрыклад, Гомелі, Віцебску, Мінску прадлучы магазіны абразілае кідалі тавар жанчынам, якія прасілі: "Ці не галга прымерцада?... Капі ласка, будзь ласкава, дачушка... Падыйце скрапаткі... Загарніце, маманка..."

Тое, што культура губляецца ў грамадстве, відвожана. Не толькі беларуская. Цікава ведаць, дзе ж мелі, Віцебску, Мінску прадлучы вытокi з вёскі, што ёй кілісьці бабуля спявала беларускую калыханку, а сама яна з малых гадоў, разам з маляком маці, засвоіла яваўчу, меладзічную мову. Не, не хутка яша беларуская мова стала спраўда мовой нашай. У вёсцы ўсё значна прасцей. Вы-

кладанне ў школах вядзецца на роднай мове, дакументы аб аддзяці выдаюцца двухмоўныя, таксама як і пасведчанне аб нараджэнні і дадзіці, аб уступленні ў шлюб. Розныя пасяджэнні правленія калгасаў часцей адбываюцца па-беларуску, выкарыстоўваюцца і мясцовыя дыялекты. У горадзе пакуль што — толькі змена шальдаў. Нават мена ў сталовых — і тое па-руску. Вадаццелі аўтобусаў, трамваёў паранейшаму аб'яўляюць прыпынкі па-руску. Тое самае — на чыгуначным вакзале. У Кіеве на ўваходзе ў метро па-ўкраінску чытаем: "Шапоўныя кірыўляне і гэці нашага горада! Зробім наш Кіев узорным!"

Жывучая руская мова! Воў я і думаю, а ці патрэзна яе выдэцяняць? Разуеце, нельга нічога рабціць сілай, прымусова. Так, маўляў, мы, Мікалай ІІ, пастанавілі, а ў тым, каб паабодіць усё беларускае і адчуваць гонар за тое, што нам належыць. Прадзейце праз усё выпрабаванні і скажыце: "Я — славян. Мая душа беларуская і мова мая славянская. Як шудоўна, што, частыячы беларускія газеты і часопісы, я ўсё разуею. Калі патрэзна пераклісьці артыкул з рускай мовы на сваю — гэта справа дзавоў хвілін. А можа прыдзецца абараніць сваё внаходствы на

міжнароднай арэне, то пра гэта я магу зрабціць двухмоўна, дакладна аб тлумачальна падаць на зразумелай усім мове".

Калі чытаў уважліва сочыць за маймі думкамі, то, псуна, зразумею, што аўтар за двухмоўе. Пачалося неапраўданае скарачанне гадзін рускай мовы ў школах, прычым, насільна. Я не хачу, каб мой народ быў дзікуном і кідаўся ў адной краінацы і ў другую, беларуская мова — мая родная, хая я нарадзілася ў Літве, а мая маці руска. Раней мне незразумелая была яна, гэтая дзівоўная мілагучная мова. Апошнія гады шмат чаго змянілі. Праз сумненні прыйшла да высновы, што чалавек, які паважжае сябе, павінен ведаць мову зямлі, на якой жыць.

Курсы па вывучэнню беларускай мовы, на жаль, заюаюцца на палеры. Ой, як марудна пасуваецца справа беларусізацыі! Але, разам з тым, не хоцячы, каб добрае пачынанне ператварылася ў наскокі. Трэба ведаць меру, і калі бадцькі ў горадзе не жадоўць аддзяці дзіцяў і беларускі клас, не траба рабціць гэта з пад папкі. Толькі перакананне, толькі разуменне неваходна для адрадыці нацыянальную мову і культуру. Широка прапанду паўнымі атрымаць беларускія газеты, беларускі тэатры, нарэцце, беларускія пёсі. Неаходна пашырыць сетку практычнага выкарыстання беларускай мовы. У гарадах стварыць беларускія школы, літкі, гімназіі, тэхнікумы, а большасць ВНУ паўкнуць на самавызначанне. Студэнцы — дарослыя людзі, самі зрабяць выбар.

Сёння, на маю думку, толькі дзвухмоўе можа вырашыць усё праблемы моўных зносінаў на Беларусі. Адамаўца ад гэтай з'явы амаральна. Здабывць жа нацыянальную мову беларусам дапаможа час. Перакананне "Я — беларус" траба выплываць.

Наталія Чарнабай,
Брагінскі раён.

І застанёмся
немчурамі...

Мова маці майё становіцца мёртвай. Чаму? Я лічу яна гэтай мове, але ж ці багата хто чытае? А ці яна нам зямлі зямлікам брыдка, а ці на слых неправабных? Яму так здаецца, што яша нашы далёка прадкі: дрыгавічы, радзівічы і заходнія крывічы хацелі дачэсці да нас мовы, а мы, нудзівічы, чужраемзе? І застанёмся немчурамі...

Вунь крычыць птушка-кая і пачуць самотныя буслы. Вунь мы зачылі і лясы, расстрадалі і за грошы, увогне, гэтыя адмовіцца ад сваёй Радзімы, прадаць народ, двухмоўную культуру. Мы сталі да аднаўлення чарствы... І нават казкі сваёй Радзімы, прадаць народ, двухмоўную культуру. Мы сталі да аднаўлення чарствы... І нават казкі сваёй Радзімы, прадаць народ, двухмоўную культуру. Мы сталі да аднаўлення чарствы... І нават казкі сваёй Радзімы, прадаць народ, двухмоўную культуру.

4. Чацвер.

УШЭСЦЕ (ЗАПЫСАННЕ ГАСПДНЕ).

Святая прысечана ўспаміну таго, як на саракавы дзень пасля Вялікадні Ісус Хрыстос узняўся на неба. У перыяд ад Унаскрэсення да Унайсння Хрыстос з'ўраўся вучням — навукаў іх кісьням Царства Цябеснага.

14. Надзеля.

ТРОЙЦА (ЗЯЛЕНЯ СВАТКІ, ТРОЙЦУ),

якая як бы сімвалізавала провады вясны, кожная сям'я ўпрыгожвала сваю хату, гаспадарчыя пабудовы, браму зелянідай ("мыве") — галікамі брызны, каляву, ліпы, дубу, паалуго ў хаце засцілалі аерам. Дзяўчаты ішлі з песнямі ў лес, там звавалі галікамі дзве брызны і над упаровай аркай паходзілі псуць-скады пры разы — куміліся. Пасля гэтага абрадавага дзеньня пачыналася калектыўная працэза, абавязкова рытуальнай справай на якой была яеча. Дзяўчаты, што упаровалі перу ў час абрады, не мелі права саварыцца паміж сабою цалы тыдзень. Праз тыдзень зноў з песнямі ішлі ў лес і развавалі брызны. На Сёмуху дзяўчаты вілі вянкi з розных кветкаў і пускалі іх ад ваду, загадваючы аб будучым замужжы.

Заходнім Галісцям на Сёмуху быў вядомы абрад — "вадзіць куста", гэч, прыгожую дзяўчыну,

якая была упрыгожана зелянідай. Усё дзень вёсці разам з "кустом" хадзілі па дарогах з перу, у якіх праслаўляліся гаспадары, іх дзеці, наваліся пажаданні задоўга, дабрабыты, маліты, уступлення ў шлюб, паслілі адарчыць узды абрады. Пасля абоду ўсё давоў дзяўчаты ішлі з хлопцамі, якія пачынілі даувацца да іх, на вечарынку ў хаце або на вулчы.

З вясной найчасцей канчаліся і занясы несе селанкіна, на што пачэваў вярхыт прымаць Зелены — хлеб казель". Прычэмаў Сёмуху было караванне жыта. У гаспадарчы ж вау замацавалі свае правлы і парадкі: "Сё Оўмуха навоўн воеці. Найкароднай сям'я мывушыся ў лаяні, селі капалі."

Субота найкароднай Сёмухі мавя пачынальям днём у шматлікіх месцах Белорусіі хадзілі на могілкі, магільні пачыталі брызны вёнікамі, пакідалі там разнастайныя справы. Тацяна КУХАРОВА.

19. Пятніца.

80 гадоў з дня нараджэння (1912) Штэфанаўска Віта, народнага паэта і перакладчыка.

28. Надзеля.

50 гадоў з дня трагічнай гібелі (1942) Штэфанаўска Віта, народнага паэта і перакладчыка.

Зварот

На Беларусі Кнігарня пісьмяніка хваліцца кнігарняй, Мінску і далёка ў мясці адзіначу пахтыву з дагэ даўнецтва "Міста не проста гаварыць, а гаварыць з чужымі людзьмі. Мы маем аднаўленьне кулі і гаварыць з чужымі людзьмі. Мы маем аднаўленьне жыта. У гаспадарчы ж вау замацавалі свае правлы і парадкі: "Сё Оўмуха навоўн воеці. Найкароднай сям'я мывушыся ў лаяні, селі капалі."

Субота найкароднай Сёмухі мавя пачынальям днём у шматлікіх месцах Белорусіі хадзілі на могілкі, магільні пачыталі брызны вёнікамі, пакідалі там разнастайныя справы. Тацяна КУХАРОВА.

Думкі ўёгола

зборнікі на паліцах кнігарняў і бібліятэк, удастоенья быць пачынаць макулатурным пыльям і ўнізілаванай, калі кожны чытаць мноштва, ведае сваёй даслоўную. А мы, беларусы, вярні сваё згубілі недрэ ў разнастайнай калупсе.

Намалі мы дроў. То хаця раптам зрабціца цвярозны, спадзьяваліся, што па ўзыходу радзівяй палічкі ўсе загарыць на-беларуску. І воў засталася ша, што давняя траўсяна-залеўны ды з манной грачкай. А манная бесня ўсё не прылятае.

"Вам не муліт?... паўч тав даўна ў трамаві... "Ходот тав кие", — чуо яшчэ казель. Воў ням і з нацыянальнай культурой беларуская народа. Мабщч, надалі нам некаму яна "муліт"

Класікаў сёння мала хто чытае. Класікаў замінілі "вядзікі". Маймі мовы завязалі зьяну пачынаюць зья зьяны язамі. Іншы настайні беларускія мовы вы сядзяць за сталам і думае, ў чае, час, як вучні робяць выгала з беларускай мовы, а наставіні думка, беларускай мовы.

Аб'яўлюе республиканскі курс: хто здолеў цяль дзель гармаўляюць на роднай мове і без пераходу ў іншую мову, хто акрама пісьменніцтва да прафесароў філалогі, дзяўчаты нават ўжо ў крамах бацьца дзеляць па-беларуску, бацьца кабе аблічліч.

Кастусь Карняцкі, г. Віцебск.

Майскі нумар часопіса "Беларуская мова і літаратура ў школе" пачынаецца з нататкі пра тое, як вядзецца падрыхтоўка да акадэмічнай канферэнцыі па беларускім правапісе. Гаспадарскі клопат пра ўнармаванне правапісу ёсць і ў артыкулах аб беларускіх найменнях хімічных элементаў, аб правапіснай норме нахштальт бярэм, нясе. У гэтым жа раздзеле — "Школа і нацыянальнае адраджэнне" — працяг размовы пра змест літаратурнай адукацыі ў нашых школах.

Часопіс змяшчае матэрыялы, у якіх з розных пазіцый разглядаюцца асаблівасці творчасці народнага песняра Янкі Купалы, празаікаў Леаніда Дайнекі, Вячаслава Адамчыка, больш маладых пісьменнікаў Алеся Асташона, Адама Глобуса, Андрэя Федарэнкі, Анатоля Казлова. Падаюцца артыкулы па метадыцы выкладання мовы (у прыватнасці, аб выкарыстанні ў ўроках апорных канспектаў). Нататкі па гісторыі беларускага мовазнаўства (са спадчыны Зарыяна Даленгі-Хадакоўскага) ілюстраваны цікавай картамі, складзенымі паваля работ вядомага даследчыка-беларусіста. На ёй паказана пашырэнне беларускіх гаворак на тэрыторыях па-за межамі сучаснай Беларусі.

У раздзеле "Калі закончыў урок" змешчаны матэрыялы для арганізатараў беларускамоўных летнікаў. Раздзел "На ростанях" распаўняецца нататкамі пра купалаўскія мясціны на Міншчыне. У ім падаецца таксама матэрыял пра мастакоўскі маленіт Уладзіслава Галубка, артыкул "Перад мінуўшчынай і вечнасцю", у якім ідзе размова пра неабходнасць паважліва ставіцца да месцаў апошняга людскога спачынку, шанаваць памяць продкаў.

Часопіс знаёміць чытачоў з творчасцю і развагамі пра надзённае і вечнае мастака Міколы Купалы, адзначае ўгодкі асобных літаратурнаў, змяшчае вершы выкладчыка з Магілёва Васіля Рагаўцова.

Агляд падрыхтаваў Іван Ждановіч, супрацоўнік рэдакцыі часопіса.

Пад час размовы з дырэктарам "Кнігарні пісьменніка" мне былі прад'яўлены шматлікія дакументы, якія характарызуюць пазіцыю пэўных прадстаўнікоў як Літфонду, так і самой пісьменніцкай арганізацыі. У адным з дакументаў Рады Саюза пісьменнікаў чорным па беламу значыцца: "Рада СП лічыць важным адкрыць в даным помещенні торговое предприятие Литфонда "Лавка писателя". У тым жа дакуменце прапануецца вызваліць памяшканне для "последующего его переоборудования под торговое предприятие Беллитфонда".

Як жа абстаць справы зараз? Калі коратка, падзеі развіліся наступным чынам: пасля "ініцыятывы" Рады СП і Літфонду "Белкніга", якой арганізацыя падпарадкоўваецца "Кнігарня пісьменніка", накіроўвае ў Партызанскі райвыканкам ліст з просьбай перадаць права арэнды па-

"Кнігарня пісьменніка" або "ЛАВКА ПИСАТЕЛЯ"?

Варот да беларусаў

У Беларусі шмат кнігарняў, але кнігарня пісьменніка адзіная. Неякая хваліцца, але ж не сакрэт, што кнігарня, якую ведаюць усе ў краіну і далёка за яе межамі, — гэта адзінаціпагадовай працы кааператыву з дапамогай пісьменнікаў і выдвецтва "Мастацкая літаратура".

Не проста гандлёвая кропка, а нацыянальнае культурна-асветніцкае цэнтра. Мы маем самы шырокі асартымент беларускай літаратуры, збіраем беларускіх пісьменнікаў з іншых краін Беларусі і, вядома, прадаём і натуральна, што "Кнігарня пісьменніка" — цэнтр па прапагандазе і распаўсюджванню беларускай кнігі. Мы можам падумаць, што над намі ўстаць цяжкія чорныя хмары і спырацца адно да суду?

Памяшканне, дзе працуе кнігарня, не было прыватнай маёмасцю Літфонду. У 1979 годзе Партызанскім райвыканкам яно было перададзена ў Літфонду для адкрыцця мэта "Кнігарні пісьменніка". Больш гэта пуставала памяшканне. Потым Літфонд звярнуўся ў Дзяржкамкультуры, апорны пункт выдвецтва мастацкай літаратуры". Была прынята пастанова за подпісам М. Танка і Дзяльця. Так "Белкніга" адкрыла пакупнікоў дзверы яшчэ адной кнігарні. Мы неслі да чытача роднае слова, выконвалі планы. А што датычы Літфонду, то адзіным яго клопам за ўсе гэтыя гады было перадача нашых грошай за памяшканне.

У верасні 1991 года Літфонд вырашыў адабраць памяшканне ў калектыварышчэ тут гандлюе прадпрыемства "Лавка пісателя" і наладзіць у продаж розных тавараў малых прадпрыемстваў. Самае жалівае ў гэтым выпадку справа тое, што некалькі пісьменніцкіх падтрымліваюць Літфонду, які, відаць, не паважае беларускую кнігу. Хіба яны не сякуць сук, на якім звязаны ўжо не збіраецца свае творы выдвецтва?..

Ужо так званы рынак імгненна псіхалогію носьбітаў душы перамяняе?

Мы пераканаліся: на вялікі жаль, далёка не ўсе пісьменнікі ведаюць, што робіць літфондаўскае кіраўніцтва з дапамогай "пісьменнікаў". А гэта ж яно, прагнучы зрабіць нас беспрацоўнымі, падало на нас у суд, каб зруйнаваць тое, што стваралася намаганнем многіх людзей. Гэта яно прымушае калектыву вось ужо колькі часу хвалявацца за сваю будучыню.

Мы разумеем, што за спінай Літфонду стаяць тыя камерцыйныя выдвецтвы, якія ўзначальваюць пэўныя члены СП Беларусі. Сюды прыйдуць людзі, якіх не хвалюе працэс адраджэння нацыянальнай культуры.

Адно здзіўляе: трэба так заўзята змагацца за памяшканне кнігарні ў той час, як у ДOME літаратара, пад дахам якога існуе такі ваяўнічы Літфонд, пасляліўся за апошні час шораг праліпнеўстваў, што не маюць ніякага дачынення да літаратуры. Апрача таго, у нашых нядаўніх сяброў была яшчэ адна магчымасць зрабіць па-людску: звярнуцца са сваімі камерцыйнымі праблемамі да вышэйшых улад. Паўна ж, знайшлося ў сталіцы яшчэ адно памяшканне. А калектыву задае такое пытанне: чаму мы павінны стаць беспрацоўнымі? Толькі таму, што 11 гадоў таму назад не была заключана як трэба дамова? А хто тады пра гэта думаў?

Хочацца верыць, што беларуская кніга не будзе зусім занябалая. У час, калі наша мова набыла статус дзяржаўнай, духоўнасць не павінна, не можа быць знішчана.

Калектыву "Кнігарні пісьменніка", г. Мінск.

Замест каментарыя:

З ліста, які прыйшоў да нас ад калектыву Мінскай "Кнігарні пісьменніка", можна зразумець, што за крану змагаюцца дзве ўстановы: Літфонд і "Белкніга". Невялічкі, але вельмі працавіты і перспектывны калектыв самой кнігарні не толькі не бяроцца ў разойці, але і становіцца аб'ектам шантажу, пагроз, аб'ектам, а не суб'ектам рыначных адносін.

мяшкання гэтай установе. Справа ў тым, што Літфонд здаў гэтае памяшканне ў субарэнду "Белкнізе" без ведама райвыканкама. Адказ быў адмоўным, бо райвыканкам, як аказалася, не мае права адмяніць пастанову гарвыканкама, у якой памяшканне "Кнігарні пісьменніка" было выдзелена менавіта Беллітфонду.

"Белкніга" звярнулася тады ў Мінскі гарвыканкам. Там быў нават падрыхтаваны праект становаўчага ў адносінах да "Белкнігі" рашэння гэтай праблемы. Але лёс гэтай паперы, якая магла пакінуць на прылаўках кнігарні менавіта кнігі, а не сумнішальных якасцей касметыку, да гэтага часу не вырашаны. Перакладаюць яе са стала на стол ужо 3 месяцы...

Апошнія звесткі такія: Беллітфонд падаў у суд на "Белкнігу". Што ж здарылася ў такім прыстойным пісьменніцкім сямействе? Чаму пэўныя прадстаўнікі, здаецца, самай беларускай з усіх беларускіх устаноў вырашылі пакінуць на волю бізнесу кнігарню, якая ў мінулыя гады адна рэалізавала больш за 50 працэнтаў накладу выданняў гэтых самых пісьменнікаў? Прычына ёсць: неабходнасць сацыяльнай абароны пісьменнікаў. Але не верыцца, што кнігарня, якая нават у лепшыя гады прыносила прыбытак не большы за 50 тысяч рублёў, сапраўды дапаможа вырашыць сацыяльныя праблемы пісьменнікаў. А вось ці застанецца ў новай краме хоць адна з паліц для іх жа кніг? Бо па логіцы рынку іх месца павінны заняць Чэйз або "Джэж-патрашыцель"... Так, кнігарня пісьменніка сваю ролю выканала. Дзякуючы ёй на паліцах пісьменніцкіх бібліятэк з'яўлялася такая дэфіцытная ў ранейшыя часы мастацкая літаратура. Што ж, "маўр зрабіў сваю справу — маўр можа сыходзіць?"

Ох, якая грызня пачалася за памяшканні, якія знаходзяцца ў цэнтры Мінска! Так, бізнес ёсць бізнес... Але калі пісьменнікі (дзякуй Богу — не ўсе) вырашаюць зрабіць з "Кнігарні пісьменніка" "Лавку пісателя", становіцца магчымым паставіць пад сумненне прагу такіх "барачыбтоў" за беларускую культуру адраджаць яе на самай справе.

Алесь ПАЛЫНСКІ.

БІ КРАЙ

янінай. Усе дзячэныя лілі па дварах з песнярамі, іх дзеці, выкарыстоўвалі, маладыя лі адварыць удзельна вядома дзючыты развалілася да іх, падаць ліцы. Ліцы і запасы хлеба адрывалі прыказкі: "Кімаць Сёмух і па спадары з вакел і парадзі: "Самыя ірададні светла, па ілі. Сёмухі лічылі клік месцах Беларусі адмыслай бірозым стайніна справы на КУХАРОНАКА

ца. нінні (1912) Пятра літа паэта і перада

і ўголас

іцах кнігарняў? дэня быць пазна турным пылам можа называцца валі кожны, былі ведае сваю раю, беларусы, канедазе ў радзья

дроў. То хацелі чварозны, то о па ўзмаху ча ісе загаворым лсь заставіць на расвенна-зусянка кай. А манна ня-лятае. — пачуў я ня "Ходот тут уся-часцей. Вось так культурой бела-фабыць, надта ж г... мляло хто чытае, "вядзікі", іязыкі. Беларуская мо-м і думае. У той чек выгляд, што інік думае... на

блкіанскі кон-элы дзень раз-і мове і без па-я пісьменнікаў алогій. Дый тыя баяцца загаво-бавяцца, каб не

Карнялюк, г. Віцебск.

Музычны выпуск "Нотны аркуш" вядзе журналіст Вітаўт Мартыненка, тэл. 39-87-94.

№ 8 (198)

Фанатэка

Уладзімір Кандрусевіч "КЛЕМЕНС" Беларускае радыё, 1980

Трохі дзіўна, калі творы сапранага кампазітара з імем даводзіцца прадстаўляць толькі чару прадукцыю каператыўнага аўдыёбізнэса...

ведзем. Дык, здаецца, тым больш: ці мае права на зневажальнае параўнанні? Давайце прыгадаем 1980 год...

Але ў Беларусі ўжо ў 1980-м годзе на прафесійнай сцэне гукалі: "І гэты лад, і гэты час не назаўсёды"...

Альбом складаецца з наступных кампзіцый: "Пане бугай", "Клеменс", "І гэты дзень", "Даўно-даўно, да сёння культуры дасягне рок-музыку, а зямля будзе разумець масавую публіку, дык можна спадзявацца, што альбом У.Кандрусевіча "Клеменс" зойме пачаснае месца ў якой-небудзь серыі "Архіў беларускага рока".

"Уайтснэйк" "АБМОУЛА", 1989 ЕМІ Электронка

Гэты альбом, следам да анатаванай намі ў снежні 1989 года папярэдняй кружэлкаў брытанскага ансамбля "Уайтснэйк", трапіў да нашых філафаністаў дзякуючы фанарфічнай прамысловасці "Браніш краі"...

Індыйска фанарфічна прамысловасць, заснаваная брытанцамі, даволі нізкая праймае вывадкі традыцыйных беларускіх відаў, пачынаючы ад найвышэйшага ўзросту і да самай традыцыйнай музыцы...

Відэасалон

Выступае рок-гурт "Рокэст" (Швейцыя). Фота КЕЙСТАНА.

Хоча над Наватою камад СМБ пад кіраўніцтвам белых кіраўніц краўце тэлу "Сава соев, тэду!" (а дзе цяле тэду і хто будзе, і навіц беларускі навіц праца мясцовага горада вярнуцца ў Беларусь з гэтым м'ясцішчам, самаў не толькі працягнуць, але і працягнуць быць і працягнуць да цяго і той з правамі сучаснага горада сутнававага стала тэлу і Наватою ўвесь дзень і вольны нацыянальна-інтэлектуальны ўжываць тэлу тэлу ў горадзе публіцыстычны фесталь "Рок-калд", рэпартаж прапануе наш рэдакцыя.

Відэатэка

"БЕЛАРУСКИ РОК" Берама, 1992

Калі ва ўсім свеце відазаксеі, кампакт-дыскі, відэа-дыскі (не гаворачы ўжо пра грамплацінкі) стабільна ўвайшлі ў быт масавага спажывання, у нас гэты ўсё яшчэ пакаль з'яўляецца эксперыментальнай дзялянчай прыватнага прыкладання рук і мэтаў. Дык балазе, бо нядаўна не было і таго...

Прыкметнае месца займае ў "Беларускім року" паліца-навапаліцкі рэжым. Папулярны "Масцовы час" выконвае тут "Я жыў" "Украіну", "Шлях дамоў". А класная тэатральная каманда "Дзіда", якая са сваёй авангарднай музычнай пакуце на офіцы раўназначна ў распушчэнні, паставіла ў гэтую відэазапісу відэацыяны канцэрты нумар "Ты душу прадаў сатане".

на часны глыбокага застою, адкуль прарыва да публікі ўдалося не ўсім. Гэты ўсё на гэтай відэакасете і адзін з лепшых беларускіх відэакліпаў "Бонда" "Ура!" Ён быў зняты на кінастудыі "Беларусьфільм" і толькі аднойчы трапіў у тэлевізійны эфір. Прогнозны, малуючы дзіўкі ў ваклоў Верхняга горада, эфектны, дынамічны мантаж з канцэртнымі запісамі; вострая публіцыстычная тэма кліпа (спадчына сталінізму) — усё гэта дае магчымасць залічыць кліп у беларускую класіку відэа.

Вторчая біяграфія менскага гурта "Рай" была значна карацейшая за шлях "Бонды", але калектыў паспеў пакінуць па сабе яшчэ два відэакліпы. Адзін з іх — "Лябядзіны крык" — меў асаблівае шчаслівае лёс бо трапіў у цэлы шэраг папулярных тэлепраграм. За тое "Храмы падаюць" прыхільнама беларускага гэві-метал-рока давадзецца паглядзець упершыню на гэтай касете.

Надоўга мылігала на музычных афішах і назва цікавага рок-гурта "Рокіс", але ягоны кліп "Запомні яго такім" паспелі пабачыць і ацаніць многія. Трапіў ён і на гэтую касету побач з шэрагам канцэртных выступленняў "Рокіса" кампазіцыі "Палона", "Народжаны тут", "Бажы, хлопце", "Здраднік". Паэзія дзве апошнія гурт працягваюць выконваць, змяняючы назву. Цяпер гэты гурт "Крама".

Беларускі поп-рок прадстаўлены не надта шырока: толькі адна кампазіцыя ("Шыхт, зважай") выконвае віцебская група "Грамдай", хоць на беластоцкім яна лічыцца бадай, самым папулярным беларускім рок-гуртам.

А там, на Беластоцкім, у замежнай Беларусі, ёсць і свае зоркі беларускага рока. Ансамбль "Альбароскія" ўяўляе сабой цудоўны і ўнікальны варыянт беларускага рэгія (гэты "Гай, Гію-Юркт", "Спі, сыночак мілы", "Я прады хачу").

На жаль, у кароткай анатыцы немагчыма падрабязна спыніцца на кожнай песні, бо праграма відэазапісу "Беларускі рок" багатая і разнастайная. Дык нестаче тут вычарпальнай інфармацыі на кожны нумар. Агулам можна сказаць, што ў стварэнні гэтай прадукцыі прынялі ўдзел рэжысёры Сяргей Шынкранка, Эвалд Гатуцкі ды іншыя. Дзяржаўны тэлевідаструктуры звалі амаль на нуль іхнюю працу, бо пасля аднаго-двух паказаў відэаслужбы там размагніваюцца. І толькі студыя "Берама" вярнула нацыянальныя скарб да жыцця.

"МІЛЯ, Я ЗДРАБНІЎ НАШЫХ ДЗЯЦЕЙ" Уолт Дысней хоўм відэа, 1990

Распачынаць у "Нотным аркушы" новую рубрыку "Відэатэка", аб'ектам увагі мы абралі на першы погляд не тую касету, якая б адпавядала тэматыцы нашага музычнага выпуску, але... Хіба толькі на першы погляд. Хіба перад намі — не падборка відэакліпаў, а дыяпазон відэаартама з аюгаскай канцэрта, а дыяпазон мастацкай фільму, у нас ёсць усё падстава пагаварыць пра музыку. У дадатковым выпадку пра кінамузыку.

ца стары (1947 г.), але адноўлены ў цудоўным колерэх фірмы "MGM" (1970 г.), мультыплікацыйны фільм Роба Мінора "Жахлівы Томі". Гэта вялікая прыгода на маўляты Томі і заіца-выхавальнікі, на якіх таго пакінулі.

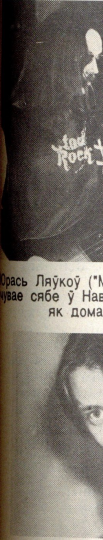
Мастацкі фільм Джо Джонстана "Міля здрабніў нашых дзяцей" знята кінастудыя "Буна Віста пікэрс" ў 1989 годзе, а ў 1990 годзе ў ЗША. Дык сам рэжысёр гэтага фільма Джо Джонстан — колішні лаўрат Акадэміі Авард, якая была прысуджана яму за ўрады выкарыстанне візуальных спецафектаў ў найбольш фільмах.

Музыку для абодвух гэтых фільмаў і мультыплікацыйнага, гэтак і мастацкага стварыў кампазітар Дэйміс Горнэр.

Бельмі прыкметнай уяўляецца такая дэталі. Калі гаворка ідзе пра кампазіцыйны фільм, дык і музыка па звычцы кажацца і яго гэтак жа вельмі явяцца, бадзёра. Прадзі гэты стандарт часам псуе ўражанне тым, што самі жарты ў фільме — тупыя і грувацкія, часам падкрэсліваюць такі ж характар музыкі.

Дэйміс Горнэр выбраў іншы шлях. Бады гэты шлях парадасальны. Яшчэ на штырма сустракае ў музыцы напружаны настроіны верагодных сорпрызаў, нечаканых пасадэў. Такім чынам з даламагай музыкі дасягнуў адпаведна настравава аўра фільму.

Трэба заўважыць, што Дэйміс Горнэр працуе над музычным афармленнем фільма, выкарыстоўваючы і творы іншых аўтараў. Гучыць тут і гэны Ніно Рота з ім Ф.Фелліні "Амаркор", і песня Дэйміс Джонса "Агонь", якую ён выконвае з групай "Планет-16", і кампазіцыя Гэры Малверга Дэвіда Масара "Электрагульня", і Джэфа Песцата Патрыка Дормера "Пад гэты", якую выконвае Нік Кэсам. Бады не кожны музычны фільм стварае столькі разнастайнай музыкі, і што цікава не пераважае сюжэт, не лезе звадзішчы. Яна проста ёсць. Яна прысутнічае ў фільме, як і жыццё кожнага з нас. Хоць заўважым, а хачаш — не.

Змяц

Першы беларускі фестываль народнага танца "Пярэзвы" адбыўся ў сярэдзіне мая ў Бабруйску. А прайшло танцавальнае свята ў Палацы культуры "Шынік".

Не хацелася б абразу з сумных думак, але... Ці было ўсё ж свята? Яшчэ год назад на "Палескім караголе" ў Пінску яго ўдзельнікі аднадушна прызналі: атрымалася свята дзеля свята. Выдатныя музыкі і спевакі, непаўторныя фальклорныя і народна-сцэнічныя калектывы, самаадданая праца арганізатараў і журы — усё гэта было і ў Бабруйску. Але, як аказалася, год — гэта яшчэ не тэрмін для фарміравання спажывецкага рынку народнай творчасці. І менавіта яна, паўпустая зала Палаца "Шынік", лішні раз пераканала ўсё ў неабходнасці праздзялення мерапрыемстваў, якія адраджаюць культурную спадчыну і народныя традыцыі Беларусі.

Бабруйскі фестываль у адрозненне ад папярэдняга, пінскага, да ўдзелу ў конкурсе запрасіў толькі калектывы, якія існуюць на тэрыторыях, атручаных Чарнобылем. І гэта надало яму асаблівае значэнне — непазбежнае перасяленне, міграцыя людзей з забруджаных тэрыторый выязе да размыцця, а пасля і знікнення рэгіянальнай, самабытнай культуры, на ахове якой сёння і стаіць беларускі народны танец...

... Бабулям з фальклорна-этнографічнага калектыва вёскі Янова Веткаўскага раёна Гомельскай вобласці ўжо за 80. Менавіта людзі гэтага ўзросту яшчэ захавалі ў памяці матчыныя песні, танцы і з'яўляюцца

носьбітамі нацыянальнай культуры. Гарэлыя прыпеўкі, абрадавыя песні, песні свягаў каляндарнага земляробчага цыкла, карагоды — усё гэта было своеасаблівым адкрыццём для слухача, выхаванага таннымі шлягерамі і рознай ступені цяжкасці рокам. Творчасць, заснаваная на глыбокіх традыцыях старажытнасці, на гуманістычнай ідэі гармоніі жыцця чалавека і прыроды, не пакінула залу аб'якавай.

Народны ансамбль танца, музыкі і песні "Лёс" вёскі Бабічы Чачэрскага раёна Гомельскай вобласці сваю творчую біяграфію пачаў у 1972 годзе. На мінулагаднім фестывалі ў Пінску калектыву быў узнагароджаны спецыяльным дыпламам "За адраджэнне і захаванне мясцовых мастацкіх традыцый". У гэтым жа накірунку ансамбль і яго кіраўнік — настаўнік Бабіцкай школы А. Маркоўскі і працягваюць працаваць. Танцы, гульні, песні вёскі Бабічы — жывы, сапраўдны, непадзробны фальклор з яго чароўнай радасцю самавыўлення.

На высокім эмацыянальным і мастацкім узроўні выступалі калектывы з Мазыра. Удзельнікі гурта народнага танца і спеваў "Явар" Мазырскі трыкатажнай фабрыкі імя Крупскай — студэнты, навучэнцы вучылішчаў і школ, рабочыя, выхавальніцы дзіцячых садкоў, выкладчыкі. Народныя мясцовыя танцы, стылізаваныя харэаграфічныя ўзоры, народныя песні, інструментальная музыка Мазырскага Палесся — усё гэта вельмі спадабалася глядачам. І асабліва — лявоніха, наяўнасць якой у рэпертуары канкурсантаў была абавязковай. Другі калектыв з Мазыра — ансамбль народнай музыкі "Радуніца" Мазырскага РДК за сваю творчую біяграфію (а яна пачалася з сакавіка 1989 года) даў ужо больш за 100 канцэртаў.

Удзельнікі ансамбля імкнуцца праз спеў і танцы паказаць беларускі характар з розных бакоў: і жыццярадаснасць народа, і ўменне весяліцца, смяяцца з сённяшніх недахопаў. Рэпертуар калектыва складаецца з розных найбольш народнай музыкі і танцавальнага нумара. Адметна і тое, што усё гэта выконваецца ў тым тэкставым, мелодычным і танцавальным варыянтах, у якіх былі запісаны. І бабруйчане змаглі ўбачыць карапет, падлісць пань ці краквяк менавіта такімі,

якімі яны былі на Мазыршчыне яшчэ напачатку стагоддзя.

Фальклорны гурт "Радзімічы" Гомельскага РДК аб'яднаў сапраўдных аматараў і прапагандыстаў беларускай песняй, танцавальнай, вуснай народнай творчасці. Беларускія народныя песні, жартоўныя сцэнькі, відовішчы па матывах беларускіх народных свят і абрадаў — усё гэта, зробленае цікава і ўмела, забяспечвае разнастайнасць і творчы поспех "Радзімічам". Ну, і, безумоўна, запамінальныя застаюцца ў выступе гамалячын гэтаральныя элементы беларускага фальклору, а асаблівы каларыт у гучанне ансамбля ўносіць аркестравая група пад кіраўніцтвам Кастуся Дамасевіча.

Гавораць, што ў вёсцы Левашы Рэчыцкага раёна Гомельскай вобласці самымі запамінальнымі застаюцца тыя вяселі, дзе іграе інструментальны гурт "Левашоўскія музыкі". Спакон веку вёска Левашы, што раскінулася на правым беразе свіога Дняпра, славілася сваімі музыкамі. І прысмяна, што да цяпераш-

вым. Канешне, былі і недакладна памылкі ў некаторых элементах цаў, але, як кажуць, на іх вучацца галоўнае, што хочучь вучыцца.

Прысмяныя хвіліны сустрачаў ларускімі спевамі і прытанцаў засталася ад выступленняў салістаў вэканаўцаў. Аксіння Касянік, Аксіння Паўлава, Настасся Кудзіна, Эмілія Кіршчына. Немадзі ўжо жанчыны са стомленымі спрацаванымі рукамі на сцэне перавараліся ў сапраўдных прыгажур беларусак, кожная са сваім харэаграфам, манерай спеваў і танцаў.

Упаўнена, што журы прыйшлі нялёгка. Аднак, як таго і патры конкурсу, пераможцы былі названы Імі сталі: сярод дарослых калектываў — народны харэаграфічны ансамбль "Рунь" ДК тэктільнага Магілёўскага арэзндага прадпрыства шаўковых тканін (маста кіраўнік — Віктар Папоў), сцэнічных — узорны харэаграфічны ансамбль "Радасці" Палаца культуры заводу штурчанага валкана Куйбышава г. Магілёва (маста

ЛЯВОНІХА НА АРБІЦЕ "ШЫННІКА"

яна часу захавалася іх майстэрства ў Левашах. Самыя здатныя гарманісты ў вёсцы — родныя браты Калеснікі, якія ўжо даўно "памянілі" свайго бацьку. І сёння разам з іншымі ўдзельнікамі гурта здзіўляюць нас не толькі гукамі свайго непаўторнага гармоніка, але і майстэрствам мастацкага свісту на бярэсце...

Беларуская кадрыля. Звалася б, даволі распаўсюджаны і знаёмы танец. А ці многія ведаюць, што сапраўднае паходжанне кадрылі — французскае, але, трапіўшы да нас на Беларусь, кадрыля настолькі "прыжылася", што ўраз называць яе "беларускай". Фальклорны гурт вёскі Курганне Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці ўдала выканаў менавіта беларускую кадрылю...

Словы падзякі і ўдзячнасці можна казаць усім удзельнікам фестывалю, бо ўсе яны разам і кожны з іх паасобку значна паўплываюць на вялікую справу адраджэння, аднаўляючы і захоўваючы мясцовыя народныя абрады і традыцыі, выхоўваючы нацыянальную свядомасць сродкамі беларускага народнага танца, узбагачаючы беларускую нацыянальную харэаграфію лепшымі сваімі ўзорамі. Што і казаць, яшчэ не забыты той час, калі пра беларускую харэаграфію ўвогуле не гаварылі, лічычы яе нечым сярэднім паміж расейскай і ўкраінскай. І вось сёлета ў Бабруйску (а на год раней у Пінску) яна паказала свой почырк, і ён аказаўся прыгожым, непаўторным, асаблі-

кіраўнік — Галіна Новікава). Усё да нацыянальнага матэрыялу ўмелі танцаваць і гэты са спеваў развіццём мастацкай ідэі праз сцэнічную драматургію танца, густ і тэкаспіамаў — усё гэта вызначалі пераможцамі магілёўчан.

Прысмяны ўспаміны засталіся бабруйчан і канкурсантаў ад выступленняў замежных гасцей фестывалю. Выдатны прыклад таго, як трэба быць свайго нацыянальнага фальклору і разам з тым развіваць яго, прадэманстравалі латышы — ансамбль "Малэна" з невялікага латышка гарадка з такой жа назвай. Вельмі яркім быў і расейскі калектыв "Вензеля" з Пензы. Але ў выступе апошняга адчуваецца хутчэй менавіта холныя накірункі, відаць, як скарочанне сённяшняга камерцыяналізму.

Фестываль скончаны. Але яго нец — гэта ўжо пачатак новых сутрач, новых танцавальных сплакваняў, новых "пярэзвы". Пярэзвы эпохі мінулай і сучаснай, якія шчыры і зніць на Беларусі, абуджаючы і вяртаючы да жыцця назіста народны талент.

Майя Шэндры, аглядальнік "ЧЗ" па пытаннях культуры

НА ЗДЫМКАХ: моманты танцавальнага свята "Пярэзвы" ў Бабруйску.

Фота аўтара

былі і недакладна
торых элементах у
сць, на іх вучацца
очуць вучыцца.
іліны сустрэчы з
імі і прытанцоў
тупленню саліс
ксіня Касянін
ва, Настасся
Кіршчына. Нема
ыны са стомлен
камі на сцэне пер
аўдных прыгаж
ая са сваім харак
еваў і танцаў.
о журы прыйшо
як таго і патраб
жыцц былі назван
аростых калектыв
атрафічны ансам
тэкстыльшчы
энднага прадпры
тканін (маста
тар Папоў), сяр
ны харэаграфіч
ць" Палаца культ
чнага валакна і
Магілёва (маста

А" СВЯТА – З ЯКОЙ НАГОДЫ?

Новікава). Ува
а матэрыялу
яго са сцэны
і ідэі праз склад
ганца, густ і та
та вызначыла п
ічан.
міны засталіся
сантаў ад выступ
гасцей фестыва
лад таго, як трэ
зьяліальны фаль
звядзец яго, пра
шы — ансамбл
кага латышока
а назвай. Вель
ісейскі калектыв
і. Але ў выступ
ца хутчэй мюзі
відаль, як сьв
амерсыйнага ча
аны. Але яго ка
атак новых сус
альных спаткан
звы". Перазвон
часнай, які шы
еларусі, абуджа
жыцця нязгасн

Вершнікі ў гусарскіх ківерах і кальчу
гах, кірасір мінулага стагоддзя з лукам і
калчанам за плячыма, пешая раць у ад
зенні візантыйскіх легіянераў, нямецкіх
ландскнехтаў, лучнікоў невядома якіх
часоў і народаў... Такое шэсце ў мінулую
суботу пад цокат капытоў праследвала
па праспектах Скарыны і Машэрава. Ме
навіта там — ля Палаца спорту і на пляцы
Волі — адбывалася гадоўная частка свята.
Над усім гэтым відовішчам грывела
музыка. Прычым была яна на лубы
густ — ад "Полацкага шывтку" да цяж
кага року і Людмілы Зыкінай.

Па Свіслачы прыплыла "ладзія" з кня
зем ды княгіняю. Крыху пазней там жа
адбылася рэгата.

На імправізаванай спартыўнай пля
цоўцы адбылася серыя паядынкаў паміж
узброенымі двуручнымі мячамі пешымі
ваірамі. Паказалі сваё майстэрства вер
хайвой язды навучэнцы Ільянскай аблас
ной дзіцяча-юнацкай спартыўнай школы
пры калгасе Абадзеўцы Вілейскага раёна.
Было тут і зьбіванне кубка, і пераадолен
не бар'ераў. Але найбольшую цікавась
гледачоў выклікала конна-спартыўная
жаночая гульня "Лісічка".

Не падвёў на гэты раз гандаль. Ежы і
пітва хапала. Нават піва было, як казалі
продкі, мора разліўное.

Можна б было сказаць: "Ну, вось і адс
вяткавалі. Усё як у людзей". Але сказаць
так, не пакрывіўшы душою, нельга. Бо
цяжка зразумець логіку гарадскіх улад.
Што за свята гэта было? Чаму яны сьвяр
джаюць, што гораду споўнілася 925 га
доў? Так, упершыню назва горада пры
гадваецца ў летапісе ў 1067 годзе. Але ж
у тэксце гаворыцца не пра тое, што Менск
быў закладзены, а пра тое, што ён быў
разбураны Яраславічамі. Гэта сведчыць
аб тым, што існаваў ён раней, чым трапіў
на старонкі старажытнай кнігі. Такім чы
нам, больш лагічна было б святкаваць
угодкі першага прыгадвання горада ў ле
тапісах.

І яшчэ адна заўвага. Дата гэта жалоб
ная для нашага народа. Бо тады не толькі
Менск быў разбураны, не толькі ўсё муж
чынны быў перабіты, а жанчыны і дзеці
ўзяты ў палон. Гэта яшчэ і дата шырока
вядомай бітвы на Нямізе. Той самай
бітвы, у час якой пацярпеў паражанне
Усяслаў Чаралзей, той самай бітвы, у
якой бясплёна ўсклалі галовы лепшыя ва
яры полацкага княства.

Ці ж трэба святкаваць сваё паражанне?

Мікола Багадзяж.
Фота А. Бірылки.

йя Шэндрык
дальнік "ЧЗ"
ях культуры
моманты танца
ярзвы" ў Баб

Фота аўтара

коўнае, каб мела сродкі. "Каб было ў мяне сто (дзвесце, пяцьсот) тысяч", — поўным мараш голасам скажа Старшыня (Канцлер, Прэзідэнт). А па-другое, тут жа і дадасць, што палкоўкі арганізацыя мае такія і такія высокія статутковыя мэты, то дзяржава павінна фінансаваць яе дзейнасць. Забываючы пры гэтым, што "фінансаваць дзейнасць" — гэта проста выкідаць грошы немаведама куды. І ў "праклятым буржуінстве", на якое ўсе мы зараз так ахвотна спасылася, так не робіцца.

Але ўявім сабе, што дзяржава нам дапаможа. Дапаможа матэрыяльна. Такім чынам, задачка па арыфметыцы: колькі грошай павінна выдзеліць дзяржава на сотню маладзёжных грамадскіх аб'яднанняў, каб іхняя дзейнасць стала відэачнай? А зараз... Ну, па праўдзе кажучы, не лічыць жа сур'ёзным мерапрыемствам рэспубліканскай Арганізацыі наладжаную вандрэчку, альбо імпрэзы міжнароднага ўзроўню, праведзеную сумесна з нашымі замежнымі сябрамі з Масквы (Расіі, Украіны, Літвы) вечарынку. "Дык, што, — можаце мяне спытаць вы, — так нічога і не робяць экс-нефармалы?". "Ну, што вы", — адкажу я.

Робяць, толькі дзеля чаго? Для высокіх статутных мэт? Ну, гэта хутчэй казачка для шраговых сябраў арганізацыі. Для аkladу кіраўніка? Ну, якія там аклады, так, чыста сімвалічныя. Тут узгадаю выраз аднаго удзельніка арганізацыйнага камітэта пэўнай грамадскай арганізацыі. "Палітычныя партыі ўтвараюцца, каб змагацца за ўладу, а грамадскія аб'яднанні — каб "абламаць халяву".

Якая ж "халява абламацца" новым "фармалам"? Паездка за мяжу па запрашэнні "арганізацыі падобнага накірунку". А заадно і пара-тройка запрашальнікаў для добрых знаёмых, а заадно і магчымаць аформіць замежны пашпарт "сабе і сябру".

Не забудзем і важныя пункцікі са Ста-

гатых дзядзькоў" з камершыйных структураў альбо з вялікіх прадпрыемстваў.

Я нічога не маю супраць грамадскіх арганізацый. Хай яны будуць дзейнічаюць, хай будзе і штат, і паяканні. Толькі плашч за ўсё павінна дзяржава, а самі арганізацыі: хоць кошт членскіх узносаў, хоць за кошт мерцыйнай дзейнасці. Каб не атрымаўся таго, за што зараз крытыкуюць КП і ВЛКСМ (ЛКСМБ): ажыццяўленне дзейнасці і набываць маёмасці за кошт дзяржавы, а значыць, падаткаплашччыкаў — нас з вамі.

Вось так і жывём, нефармалы і фармалы малуюцца. А ідэі іхнія ідэалагізуюцца. Ператвараюцца ў тую самую догму, за якія так любяць сумнай памяці КПСС. Як тут па асяродку не ўзгадаць стары міф пра драбніцкіх і большавікоў, што вычыралі добрую мунстычную ідэю.

А ідэі, папраўдзе скарыць, былі добрыя. Толькі з ажыццяўленнем не вышлі за думалі, сабраліся, "пераларалі" Старшыню у кагосьці — і наперад, рэгістраваць у БДУ, утвораны вясенню, выклікае ўсё дэнтаў зараз альбо ўсмішку ("Так ёсць такі, толькі не робіць нічога") і зліўленне ("А што, хіба такі ёсць?").

Хаўрус Беларускамоўных студэнтаў БДУ, утвораны вясенню, выклікае ўсё дэнтаў зараз альбо ўсмішку ("Так ёсць такі, толькі не робіць нічога") і зліўленне ("А што, хіба такі ёсць?"). рэчы, гэтая арганізацыя — як прыклад мёртванароджанай грамадскай структуры. І не адзіны прыклад.

Па вялікім рахунку, мне здаецца, жывём мы яшчэ пры тым самым сямізіліце. І варты ў прамовах новафармальных лідэраў замяніць "беларусізацыя на "пабудову камунізму", "нацыянальную свядомасць" на "маральны будаўніца камунізму", і паучым усё ж старыя камсамольскія прамовы (варка з тых жа вуснаў). Вось і думайце, хто ёсць хто, і што дзеля чаго робіць. Каб не трапіць пад лозунгам добрых у багню новай наменклатуры. Не хочаце думаць, што ў нашай краіне такіх

МЫ — НЕФАРМАЛЫ, ФАРМАЛЫ — НЕ МЫ...

Ці не заўважалі вы, што апошнім часам слова "нефармал" знікла з газетных старонак? Можна, таму, што накрысе знікаюць з жыцця і самі нефармалы. Дарэчы, а ці былі яны...

Узгадаем мінулае, не такое, праўда, і далёкае: яшчэ тры-чатыры гады таму ў залежнасці ад накірунку газеты слова "нефармал" ужывалася альбо як лаянка, альбо як адзнака "свойскасці". І ўжывалася нярэдка. "Нефармалы" поўнілі не толькі старонкі газет, але і вуліцы сталіцы. Пікеты, галадоўкі, мітынгі — гэта ўсё яны. Так і паўстае перад вачыма малюнак: юнак з палаючым поглядам трымае ў руцэ плакат на фоне сцяга і гарадской панарамы. Альбо так: малады чалавек з поўнай газетай кайстрай на плячы і з некалькімі ўзорамі тых самых нефармальных выданняў у руцэ. Дарэчы, пра газеты. Яны зніклі як з'ява разам са знікненнем нефармалаў.

Дык куды ж падзеліся нефармалы? Памерлі, адмовіліся ад сваіх ідэй, з'ехалі? А вось і не. Для ўнясення яснасці раю цікаўным прайсціся па будынку былога ЦК ЛКСМБ, па былых партыйных "апартаментых", па "камсамольскіх" пакоях у ВДУ. Хутчэй за ўсё, там вы і наткаеце пастацелых за некалькі год, па сур'ёзных на выгляд "нефармальных лідэраў". І даведзецеся, што "арганізацыя такая вось" зарэгістравалася за такім нумарам, мае трыццаць (сорак, ну, пяцьдзесят) "сяброў" і статус рэспубліканскай. А перад вамі не хто іншы, як Старшыня (Прэзідэнт, Канцлер) гэтай самай, ні жарты жартавач, рэспубліканскай структуры. А яшчэ паучеце, што ў арганізацыі ёсць пачатка, рахунак і нават некалькі штатных супрацоўнікаў.

Праўда, складанасці ўзнікнуць, калі зойдзе размова пра справы арганізацыі. Тут паучеце вы некалькі вельмі арыгінальных думак: па-першае, арганізацыя і рабіла б нешта, і нешта шы-

тута. Арганізацыя мае права ажыццяўляць камерцыйную дзейнасць — мець фірму, прадпрыемствы і да т.п. Так што, шануючы нефармалы, ствараем "гаспадарча-разліковую адзінку" — і зарабляем. А не можам самі стварыць — не бяда. За адлічэнне прадаставім свой дах таму, хто і сам заробіць, і нас не забудзе.

Немалаважны і маральны аспект. Вядома, быць Старшынёй рэспубліканскага грамадскага аб'яднання больш прыемна, чым, скажам, простым інжынерам (рабочым, студэнтам). Кабінетам "аброс", сядзі і з важным выглядам перакладвай паперкі. Крыў Божа, падумайце, што гэта я пра ўсіх. Не, ёсць і спраўды дзейныя, функцыянальныя арганізацыі. Яны вызначаюцца і па сваіх статутах. У іх часцей пабачыце радкі "дапамога", "спрыянне" і "падтрымка", чым "беларусізацыя", "агітацыя" і "прапаганда". Мэты іх меней "высокія", затое больш канкрэтныя: па большай частцы людзі зарабляюць грошы і не хаваюць гэтае. І мерапрыемствы іх можа і не маштабныя і гучныя, але канкрэтныя. І сродкаў у дзяржавы не патрабуюць.

Ізноў вярнуліся мы да дзяржавы і грошай: дзяржава, як гэта робіцца на Захадзе, можа на конкурснай аснове фінансаваць канкрэтныя праграмы арганізацый.

Падкрэслію — канкрэтныя праграмы. Каб не ўзнікла блятаніна, адразу адзначу, што з'езд арганізацыі — гэта не тая імпрэза, якая мусяць фінансавацца з бюджэту (а з чаго ж яшчэ). Гэта — унутраная цяжкасць самой арганізацыі, і калі больш дзейныя і камерцыйна ўдачлівыя арганізацыі зарабляюць грошы сабе самі, то менш удачлівыя абіваюць парогі "ба-

абюракраванне ўсяго мяне палохае. Каб не прыйшлося дажыць да таго часу, каб абвясціць па зямлі нашай аб "канчатковай перамозе развітога капіталізму і пановага нацыяналізму".

А пакуль што — "калі арганізацыя ствараецца, значыць гэта каму-неабходна трэба".

В. Акулю

ЗЛОЖИК

Для паспяховай барацьбы са злочыннасцю не хапае... танкаў.

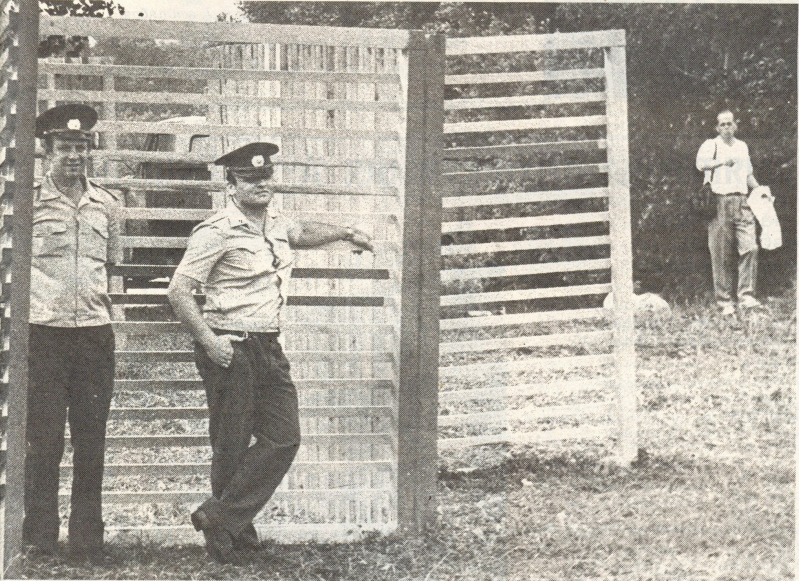
з камерцыйных стр...
с прадпрыемстваў...
супраць грамадскіх...
і яны будуць...
будзе і штат, і пам...
ціць за ўсё павінна...
арганізацыі: хоць...
осаў, хоць за кошт...
ісі. Каб не атрыма...
аз крытыкуюць КП...
МБ): ажыццядзе...
це маёмасці за ко...
ць, падаткаплаці...
і...
ём, нефармалы ф...
ідэі іхня...
эратварюцца ў т...
акія так лаюць за...
СС. Як тут па аса...
рад, рэгістрацыя...
вычварылі добрую...
сказаць, былі добр...
іеннем не выйшла...
"перадралі" Стату...
рад, рэгістрацыя...
камоўных студэн...
кана...
сню, выклікае ў с...
ўсешку ("Так, ё...
обіць нічога") ал...
"хба такі ёсць?").
ізацыя — ярск...
оджанай грамад...
іны прыклад...
ку, мне здаецца, т...
ры тым самым са...
мовах новафарма...
ць "беларусізац...
нізму", "нацыяна...
на "маральны код...
ту", і пачуем усё...
скія правомы (нар...
Вось і думайце с...
дзея чаго робі...
озунгам добры...
дклатуры. Не хоча...
і краіны такі лёс...

ня модна
інувоваць
іхня
амічныя
касці з
ваеннымі.
ічым мы
адкінуты
адалей, у
ваенныя,
жыццё магло
камуніст...
кана
вацыя ў
аліхіліны
калічнасцяж,
ад цябе не
жаць.

Гартачы матэрыялы крмінальнай справы банды Сяргея С., міжволі думаеш, быццам падзеі, апісаныя тут, адбываюцца на акупаванай тэрыторыі, дзе мірныя жыхары поўнацю залежаць ад свавольстваў злочнікаў. Скажам, 18 верасня 1990 года пажылы муж і жонка Т. і М. мірна глядзяць тэлевізар у себе дома ў Гомелі на вуліцы Прывакзальнай. Званок у дзверы. Жонка адчыняе, яе груба адштурхоўваюць, і трыо дужых мужчын урываюцца ў пакой. М. крычыць, але атрымлівае удар кулаком па галаве і страчвае прытомнасць. Яе мужа моцна б'юць. Матрацы і падушкі распорваюцца, бялізна з шафляціц на падлогу. Звяржанага выгляду мужчына з жоўтай каронай у роце прыстаўляе да горла Т. нож, разлошана аб'явае зарэзаць яго, калі той не аддаць усё грошы да капейкі.
А праз некалькі дзён Н., пенсіянер, які жыве ў сваім доме ў вёсцы Чырвоная Зямля Буда-Кашэўскага раёна, прачнуўшыся ноччу ад шуму, бачыць каля сваёй пасцелі чатырох грамі, адзін з якіх ё ё гаспадары сажерай па галаве. Апрытомнеўшы, Н. бачыць сваю кватэру абрабаванай.
Праз два дні, 25 верасня 1990 года, Д. — маладая жанчына, якая пражывае ў Мінску па вуліцы Заслаўскай у сваёй кватэры, адкрывае на званок дзверы. Урываюцца пяць мужчын, і пакуль чатыры бесцырымонна капаюцца ў яе рэчы, адзін — з жоўтай каронай у роце — штурхае Д. у другі пакой і гвалтаўна званок у дзверы. Насільнік прыстаўляе нож да горла жанчыны, і та я вымушана сказаць праз дзверы свайму хлопцу Вадзіму, што той ёй надакучыў, яна яму не адчыніць. На гонар Вадзіма, ён усё ж вяртаецца да дзяўчыны праз гадзіну. Абрабаваная, згвалтава-

бабу". Г. вяртаецца ў дом, зачыняе дзверы, зараджае другую стрэльбу і рыхтуецца стаць на смерць.
Бандыты звонку крычаць яму: "Давай грошы, а то бабу тваю зарэжам". Але ў пенсіянера іх няма.
Нечакана становіцца ціха. Г. расчыняе дзверы, трымаючы палец на курку. Нагамі да дзвярэй ляжыць яго жонка. Бандыты не відаць. На сукенцы жанчыны супраць сэрца — чырвоная пляма...
Потым следства высветліла, што забойца (ён жа гвалтаўнік Д., ён жа актыўны ўдзельнік усіх гэтых і многіх іншых напаўдзенняў, спецыялізаваўся на агушнішні, здзеках над ахвярамі) — двойчы асуджаны Л. — патрабаваў у Г. ісці, засланяючы яго сваім цэпам. Та я пачала вырывацца і ён усадзіў нож у сэрца. Бандыт выкручваўся ў час следства, маўляў, у барацьбе са старой страцуў раўнавагу, упеў і нож уваткнуўся пацярпеўшай паміж рабраў. Экспертыза паказала — гэта немагчыма, фантастычна. Забіў шэўрай рукою і зараней вызначыў удар.
Міліцыя, як ні цяжка пра гэта пісаць, на след бандытаў не выйшла, удзельнікаў напаўдзення не ўстанавіла, далейшых іх зверстваў не папярэдзіла. Гэта нягледзячы на тое, што Г. усё ж апазнаў у граміле ў светлай куртцы Л., якога шукалі органы міліцыі за ўхіленне ад адміністрацыйнага нагляду — бачыў яго фотаздымак у "Гомельскай праўдзе".
Усёго падобных напаўдзенняў да таго, як члены банды браты Р. не паліліся на крадзежы аўтамабіля і тым выпадкова не раскрылі злочынную групу, было па паўгода 45! У Мінску, Гомелі і вобласці, Чэлябінску, Іжэўску, Кіеве, Чарнігіве. Следства цягнулася паўтара года.

значыць даць яму магчымасць рэзаць, забіваць і рабаваць. Васіль парайся з паханом С. — і калі атрымаў "дэбро" і сказаў пра гэта Аляксандра, захапленню апошняга не было канца, той закіцаў банкет на ўвесь свет. Быццам за баявыя заслугі маршы яго орданам унагародзіў.
Сёння мы ахвотна пагаджаемся з тым, што разлік злочыннасці ўскалычваюць нашы гарады і вёскі. Але ставіліся да гэтага звычайна, як да яшчэ адной магчымасці пагаварыць аб недаасягнутай нашога грамадства, паказваюць сабе нервы, пазнаёміўшыся з чарговай крывавай гісторыяй. Нікіх мер па барацьбе з бандытызмам грамадствам практычна не прымаецца. Дэлебаты ад гэтай праблемы адмахваюцца, ды і як іначы, калі многія камуністы-прадпрыемльнікі самі з "маліны" выйшлі. Гуманісты розных масцей робяць усё, што ад іх залежыць, каб злочынцам у месцах зняволення жылося лепш, чым інвалідам і састарэлым на волі. При гэтым павышэнні цэн паўк зняволеных не нясё страты, а ўмовы ўтрымання ўсё мякчэй і не залежаць ад эканамічных цяжкасцей. Абывацель жа, або, як раней яго называлі, "проста савецкі чалавек", лічыць, што, калі асабіста яго злочынцы не закранулі, то і добра. Вось і праходзіць міма душы і розуму законадаўцаў і выканаўцаў улады факт, што ў мінулым годзе ў рэспубліцы было 11,5 тысячы злочынстваў з цяжкім зыходам. За ўвесь час ваіны ў Афганістане загінула 16 тысяч савецкіх воінаў, Лічы, якія цалкам магчыма супаставіць. Чым не ваіна?

Вядома, калі развал эканомікі, падзенне маралі будуць працягвацца, а ўрад будзе адмахвацца ад праблем абароны грамадзян, банды тыту вышэйпачыненнай завяць аб сабе ва ўвесь голас.
Між тым, калі падыходзіць да праблемы сур'ёзна, без жадання пакарсавацца перад мікрафонам за кошт безабаронных грамадзян, то здолец злочыннасць не вельмі цяжка. Дастаткова да барацьбы з ёю падключыць армію. Тым больш, што ёй неабходна ўдасканаліваць баявую падрыхтоўку ў мірны час, а хуткага напаўдзення на суверэнную Рэспубліку Беларусь ні з якога боку не прадбачыцца. Бандыты, забойцы і гвалтаўнікі — сёння куды больш небяспечныя ворагі, чым жыхары бліжэйшых дзяржаў.
А яшчэ — неабходна аддзяліць у месцах зняволення гаспадарчых і бытавых злочынцаў (якія "саралялі" па рэўнасці, неасцорожанасці і г.д.) ад крмінальнанікаў. Бо мы ж ратуем за свабоду асобы. Вось і неабходна перш за ўсё асобу абараняць, а не ідэі, якія мяняюцца па п'яць разоў за шчыць гадоў. І нават не дзяржаўнасць, хоць апошняму таксама неабходна ахова. Да першых тых, хто, як правіла, не кіруецца звыржымі інстынктамі і законамі крмінальнага свету, можна прымяняць і гуманныя метады перавыхавання. Нават неабходна, таму што законы чалавечнасці ім, у агульным, аразумілыя і блізкія. Але паўшчэ-людзі (выраз А.Салжыцына ў адносінах да крмінальнанікаў) успрымаюць толькі бізун, і нікіх ілюзіў тут не павіна быць.
І, вядома, неабходна забараніць артыку 103 Крмінальнага кодэкса РБ, які дзейнічае і сёння, які абавязвае ахвяру ні ў якім выпадку не перастаць пры абароне свайго жыцця правільна спартыўнага адзінаборства, каб не трапіць за кратамі. У цывілізаваных краінах грамадзян, на жыццё якога пасягаюць, можа абараняцца любымі спосабамі і зброяй, што апынулася ў яго пад рукою, і калі пры гэтым заб'е бандыта, за гэта яго не асудзяць.
Ну а пакуль членам банды С. належыць правесці нейкі час у гуманізаваных умовах папраўчага лагера. Калі нічога не зменіцца, дзякуючы поспехам дэмакратыі ў справе пакарэння крмінальнанікаў яны выдуць яшчэ поўнымі жадання і энергія рабаваць, рэзаць і забіваць.

Мы...

мяне палюхае. К...
ь да таго часу, ка...
шай ад "канчатк...
а капіталізму і св...
...
"калі арганізац...
гэта каму-небудзь

ная і вымушана пад пагрозай смерці пакрыўдаць дарагога чалавека (а можа, тым і выратаваць яго), яна усё раскавае Вадзіму. Але пошукі Міліцыі, якая хутка прыбыла на месца здарэння, — у палярэдніх выпадках розніца ў часе паміж наведванымі злочынцаў і яе прыходам таксама не перавышала гадзіны, — вынікаў не даюць. Між тым, зусім не асы злочыннага свету працавалі: і слядоў халапа, і сведак у дварах, і прыкметы запомнілі ўсе ахвяры. Але які можа быць старанны пошук, калі ў праваахоўных органах тая ж праблема, што і ва ўсіх, — плаціць ім мала, працаваць цяжка без элементарнай тэхнікі...
Бандытам, аразумела, усё гэта толькі на руку. 18 кастрычніка 1990 года ў акно пенсіянера Г., якія пражываюць ва ўласным доме ў вёсцы Куд'вар Буда-Кашэўскага раёна, стуквае мужчына ў светлай куртцы. Потым выбівае акно. Г. — былы вайсковец і да таго ж пляянічы — барацьба выходзіць з жонкай на ганак і бачыць групу грамі у дзверы. Для пачатку ён страляе ў паветра, але памылкова. А бандыт у светлай куртцы з жоўтай каронай у роце, скарыстаўшы гэта, абхватае жонку заду за шыю і прыстаўляе нож да горла. Потым крычыць старому: "Страляй цяпер у сваю

Усе члены банды, дарчы, былі міліцыі добра вядомыя і раней, бо былі асуджаны то два, хто тры, а хто і чатыры разы. Гэта нягледзячы на іх маладосць. Л. было трыццаць, М. — 28 гадоў, арганізатару і кавардінатару банды, які вызначыў яе маршрут, забываў нарабаванае, а сам ні ў воднай акцыі асабіста не ўдзельнічаў. С. — 31 год, братам Аляксандру і Васілю Р. адпаведна 21 і 19 год. Л. пасля другой судзімасці пазбавіўся ад адміністрацыйнага нагляду і спакойна ездзіў па краінах СНД, а, напрыклад, Аляксандр Р., асуджаны ў 1988 годзе трыці (!) раз на 4 гады і 3 месяцы папраўчых работ, з-за гуманнасці нашых праваахоўных органаў і мноства амністыяў ужо ў 1990 годзе мог бесперашкодна рабаваць і здзекавацца з мірных жыхароў.
Дарчы, лаборанікам лібералізацыі нашай папраўчай сістэмы, якія бачыць у кожным бандыце аніёла, якога не аразумелі чорствыя людзі, цікава будзе даведацца, які Аляксандр Р., які тройчы выхоўваўся ў спецстановах, трапіў у банду. Знаходзячыся ў гадах і брата Васіля і здагадаўшыся, што той зарэбава на жыццё несумленным спосабам, Аляксандр сізена, ледзь не на каленях прасіў "брацельніка" прыняць яго ў банду, гэта

Л.ГРЫГАРОВІЧ,
намеснік загадчыка аддзела
пракуратуры Рэспублікі Беларусь,
Б.САФРОНЕНКА.
НАШ КАМЕНТАРЫЙ:
Друкуючы матэрыял "Зложык", рэдакцыя лічыць неабходным удакладніць, што не цалкам падзяляе погляды яго аўтараў, асабліва тэзіс аб прыцягненні воіска да вырашэння праблемы злочыннасці. Аднак нельга не зазначыць і з тым, што ніякай прычынова новай канцэпцыі барацьбы грамадства і праваахоўных органаў са злочыннасцю ва ўмовах дэмакратычнай суверэннай дзяржавы на Беларусі не выправаваў, у той час як старая — заўдзалагаваная — рабавала.
Таму мы абавязкова працягнем тэму, узятую сёння, у наступных выпусках "Крмінальнага бюро".

Боро дзяжурны
П.Сіману.

В.Акулі

ОРШАНСКОЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЕ УЧИЛИЩЕ № 39 ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

П Р И Г Л А Ш А Е Т НА УЧЕБУ ЮНОШЕЙ И ДЕВУШЕК НА 1992-93 УЧЕБНЫЙ ГОД
Училище готовит квалифицированных рабочих для предприятий мясной и молочной промышленности

С образованием 9 классов (срок обучения 3 года).

Девушек по специальностям: изготовитель мясных полуфабрикатов, жиловщик мяса и субпродуктов; формовщик колбасных изделий, изготовитель натуральной колбасной оболочки; мастер целномолочной и кисломолочной продукции.

Юношей по специальности машинист холодильных установок, обвальщик мяса, жиловщик мяса, засолщик мяса.
Выпускникам выдается диплом об окончании училища и получении среднего образования.

С образованием 11 классов (срок обучения 1 год).

Девушек по специальности формовщик колбасных изделий, оператор автомата по производству вареных колбас.

Принятые в училище без вступительных экзаменов.

Принятые на базе 9 классов находятся на полном государственном обеспечении (бесплатное питание, обмундирование, спецдежда (спендия), на базе 11 классов — обеспечиваются стипендией и спецдеждой).

Во время производственной практики учащимся выплачивается дополнительное 75 процентов от заработной суммы.

Материальная база училища способствует всестороннему развитию молодежи в свободное от учебы время: при подростковом клубе постоянно работают кружки художественной самодеятельности различных жанров, а также спортивные секции.

Успешно занимающимся предоставляется возможность обучаться в аспирантуре ДСОААФ.

Распределение выпускников осуществляется, как правило, близким к месту жительства.

Нуждающимся предоставляется общежитие.

Для поступления в училище необходимы следующие документы:

- заявление на имя директора с указанием избранной специальности,
- документ об образовании,
- справка о профилактических прививках,
- медицинская справка (форма № 286 и № 25-ю),
- справка с места жительства,
- 6 фотокарточек (3х4 см).
- Свидетельство о рождении или паспорт предъявляются лично.

Начало занятий — 1 сентября.

Адрес: 211030, г.Орша, ул. 2-я Шкловская, 2. ПТУ № 39.

Тел.: 3-07-38, 3-06-35. Проезд автобусом № 5.

ДИРЕКТОР

Магілёўскі бібліятэчны тэхнікум імя А. С. Пушкіна

аб'яўляе прыём навучэнцаў на 1992-93 вучэбны год

Прыём праводзіцца па спецыяльнасці "БІБЛІЯТЭЧНАЯ СПРАВА"

на дзённае аддзяленне з адукацыяй 9 і 11 класаў, на завочнае аддзяленне — з адукацыяй 11 класаў.

Тэхнікум рытуе бібліятэкараў сярэдняй кваліфікацыі.

Прыём заяў на дзённае аддзяленне

- а) у групах на базе няпоўнай сярэдняй школы — з 1 чэрвеня па 14 жніўня.
б) у групах на базе сярэдняй школы — з 1 чэрвеня па 31 ліпеня.

НА ЗАВОЧНАЕ АДДЗЯЛЕННЕ — з 3 мая па 10 жніўня.

Заява аб прыёме па устаноўленай форме падаецца на імя дырэктара тэхнікума.

Да заявы прыкладаюцца:

- дакумент аб адукацыі (арыгінал);
- медыцынская даведка (форма 086-у);
- 4 фотакарткі (3х4);
- ампікса з працоўнай кніжкі, завераная кіраўніком прадпрыемства (для тых, хто мае стаж, а таксама паступаючых на завочнае аддзяленне);
- накіраванне устаноўленага ўзору (для накіраваных на ачыску).

Пасля прыбыцця ў тэхнікум паступаючыя прадстаўляюць пасведчанне аб нараджэнні або пашпарт, ваенны білет (для ваеннаабавязаных).

Тэрмін навучання ў тэхнікуме:

- а) у групах на базе НСШ — 3 гады;
б) у групах на базе сярэдняй школы на дзённым аддзяленні — 2 гады;
в) на завочным аддзяленні — 1 год 10 месяцаў.

Паступаючыя ў тэхнікум здаюць уступныя экзамены:

- а) у групах на базе НСШ — па беларускай мове (дыктант), рускай мове і літаратуры (вусна);
б) у групах на базе сярэдняй школы — па беларускай мове і літаратуры (сачыненне), рускай мове і літаратуры (вусна).

Тэрмін задачы ўступных экзаменаў:

- а) на дзённае аддзяленне — з 1 жніўня;
б) на завочнае аддзяленне — з 11 жніўня.

З а ў в а г а:

1. Асобы, якія ўзнагароджаны пасля заканчэння НСШ Пахвалянай граматай (лістом) або пасля заканчэння сярэдняй школы залатым або сярэбраным медалем, прымаюцца без уступных экзаменаў па меры палачы заяў.

2. Асобы, якія ўзнагароджаны пасля заканчэння сярэдняй школы Пахвалянай граматай "За асаблівае паспяхі ў вывучэнні асобных прадметаў", вызваленыя ад задачы ўступных экзаменаў па прадмету, за паспяховае вывучэнне якога яны ўзнагароджаны граматай, калі па гэтым прадмету ўстаноўлены ўступныя экзамены.

Дакументы дасылаць па адрасу:

ПРЫ ТЭХНІКУМЕ ЁСЦЬ ІНТЭРНАТ.
Прыезд на экзамены па выкліку тэхнікума.

212022, г.Магілёў, вул.Касманаўтаў, 7.
Бібліятэчны тэхнікум (прыёмная камісія).
Тэлефоны: 26-12-09, 26-11-43.

8, панядзе

- Беларускае тэлебачанне:
- 8.30. Навіны.
 - 9.15. "Блукуючы чыкі". 1-я серыя.
 - 17.40. "Ліса, мя мужык", "Дзень дзек".
 - 8.00. "Колас жытам наліваецца". П'яты выпуск.
 - 8.20. "Драга", Кінакіна.
 - 8.30. Спявае Марат Чык.
 - 8.00. Абласныя навіны/Браст/.
 - 8.10. Наш камінтар намі пісалі.
 - 8.20. Амерыка: баць дзеці. Перадачкі.
 - 8.40. Спудыт "Мотэ раграма "Кулі дзек".
 - 8.40. Калыханка.
 - 10.0. Тэатрава.
 - 10.25. Спарціўны тэатр.
 - 10.45. Тэлеўклуб з "Паспяхі на Алег Лойка і Амануа".
 - 10.00. Ніка.
 - 1 канал. Астані.
 - 10.0. Навіны.
 - 10.10. Рэцэнзія гімнастаў.
 - 10.30. Раіца.
 - 10.50. Рэцэнзія гімнастаў.
 - 10.0. Навіны.
 - 8.20. "Казкі-невядомыя вучоныя і казка пра цвёт арах".
 - 10.0. Дак.фільм "Голе фоны".
 - 8.30. "Завішчэн Фесара Доўга".
 - 10.00. Навіны і з сурдамоў.
 - 10.20. "Старалаўні раіца".
 - 10.10. Тэлеміст.
 - 10.55. Блукот.
 - 10.0. Навіны.
 - 10.25. Гапа было, бы.
 - 10.40. "Аварыя".
 - 10.0. Рэя.
 - 10.50. Адапчыва.
 - 10.05. Народныя казкі чы розных краінах (спэцыяльна).
 - 10.15. "Госці дзцяччага валю".
 - 10.0. Навіны.
 - 10.25. НЭП.
 - 10.0. Футбольны агляд.
 - 10.30. "Далёка вясна".
 - 10.45. Добрай ночы, м.
 - 10.0. Навіны.
 - 10.0. Новая студыя ствуды: "Вамо Аўтарская песня".
 - 10.0. "Пісьмы з Санкт-бурга".
 - 10.0. "Будка нацы".
 - 10.0. У перапытак (23.00).
 - 10.0. Навіны.
 - 10.0. "Аварыя".
 - 10.0. Рэя.

Канал "Расія"

- 10.0. Весткі.
- 10.0. Мас дзелавы лік.
- 10.0. Італьянскія мовы.
- 10.0. Волны час. "Калер".
- 10.0. Першы тэатр.
- 10.0. Пілігрим.
- 10.0. Шчыня № 9.
- 10.0. "Высокія капліны".
- 10.0. Сялянскія пытанні.
- 10.0. Весткі.
- 10.0. Гам-там навіны.
- 10.0. Дзіцячая газэтка "Мам французска".
- 10.0. Чампіянат Еўропа саба.
- 10.0. І.І.К.
- 10.0. Шыкі міласэрны.
- 10.0. Канверсія на фокус.
- 10.0. Тварам да Расіі.
- 10.0. Дыялог дзіцячых.
- 10.0. Экран крымінальнага вывучэння.
- 10.0. Весткі.
- 10.0. Свята кожны дзень.
- 10.0. "Санта-Барбара".
- 10.0. Гала-канцэрт са Святыніскага тэатра.
- 10.0. Кавент-Гардэн.
- 10.0. Пятая кола.
- 10.0. Весткі.
- 10.0. Пятая кола. Прэзентацыя.
- 10.0. Справа "Джэка і шыцель".

9, аўторак

- Беларускае тэлебачанне:
- 8.30. Навіны.
 - 9.15. "Блукуючы чыкі". 2-я серыя.
 - 17.40. "Ліса, мя мужык", "Дзень дзек".
 - 8.00. "Колас жытам наліваецца". П'яты выпуск.
 - 8.20. "Драга", Кінакіна.
 - 8.30. Спявае Марат Чык.
 - 8.00. Абласныя навіны/Браст/.
 - 8.10. Наш камінтар намі пісалі.
 - 8.20. Амерыка: баць дзеці. Перадачкі.
 - 8.40. Спудыт "Мотэ раграма "Кулі дзек".
 - 8.40. Калыханка.
 - 10.0. Тэатрава.
 - 10.25. Спарціўны тэатр.
 - 10.45. Тэлеўклуб з "Паспяхі на Алег Лойка і Амануа".
 - 10.00. Ніка.
 - 1 канал. Астані.
 - 10.0. Навіны.
 - 10.10. Рэцэнзія гімнастаў.
 - 10.30. Раіца.
 - 10.50. Рэцэнзія гімнастаў.
 - 10.0. Навіны.
 - 8.20. "Казкі-невядомыя вучоныя і казка пра цвёт арах".
 - 10.0. Дак.фільм "Голе фоны".
 - 8.30. "Завішчэн Фесара Доўга".
 - 10.00. Навіны і з сурдамоў.
 - 10.20. "Старалаўні раіца".
 - 10.10. Тэлеміст.
 - 10.55. Блукот.
 - 10.0. Навіны.
 - 10.25. Гапа было, бы.
 - 10.40. "Аварыя".
 - 10.0. Рэя.
 - 10.50. Адапчыва.
 - 10.05. Народныя казкі чы розных краінах (спэцыяльна).
 - 10.15. "Госці дзцяччага валю".
 - 10.0. Навіны.
 - 10.25. НЭП.
 - 10.0. Футбольны агляд.
 - 10.30. "Далёка вясна".
 - 10.45. Добрай ночы, м.
 - 10.0. Навіны.
 - 10.0. Новая студыя ствуды: "Вамо Аўтарская песня".
 - 10.0. "Пісьмы з Санкт-бурга".
 - 10.0. "Будка нацы".
 - 10.0. У перапытак (23.00).
 - 10.0. Навіны.
 - 10.0. "Аварыя".
 - 10.0. Рэя.

Умовы завочнага клуба знаёмстваў

Разам з пісьмом у рэдакцыю надасць квітаныню аб апаўце: за кожны адрас зацікавітага вас абанента або ліст да яго — два рублі. Калі вы хочаце убачыць надрукаваным у "Перапіску" толькі свой адрас — 15 рублёў. За пісьмо, змешчанае ў рубрыцы знаёмстваў, — 30 рублёў.
Грошы пералічваюцца на

разліковы рахунак "Чырвонай змены" № 345480 (код 811) у Беларускай прамыслова-інавацыйным банку г.Мінска, за межамі республікі — № 811161700 у Гарупраўленні Дзяржбанка г.Мінска МФО 400417, аб'яўкова з паметкай "Перапіска" (гэта можна зрабіць у любым паштовым аддзяленні або ў ашчадным банку).

Рэдакцыя прадстаўляе люты, ваеннаслужачым. Яны могуць уносіць або не ўносіць плату па ўласнаму жаданню. Але друкуецца ў першую чаргу лісты, да якіх прыкладзена квітаныня.
Рэдакцыя пакідае за сабой права рэзагаваць тэксты пісьмаў пры падрыхтоўцы да друку. Пісьмы без зваротнага адраса друкавацца не будуць.

сур'ёзным у адносінах да сямейнага жыцця, без шкодных звычак мужчынам ва ўзросце да 35 гадоў, які стаў бы апырай у жыцці і меў бы патрэбу ў маёй цэльнай і пашчоце.

У людзях цыно дабрныно, вернасць, сціпласць, слуг характары.
Мне 28 гадоў, прыемнай знешнасці, адукацыя вышэйшая, філолаг, замужам не была, без шкодных звычак, характар мяккі, гаспадарліва.
Пасля размеркавання жыў і працоў ў вёсцы настаяўчай. Прасьба з месцаў знявольнення і дзеля забавы не пісаць.
Мой адрас: 211949, Віцебская вобл., Міёрскі раён, вёска Слабада, Белдзвук Раіса".

"Паважаныя "Перапіска!"
Піша вам Мікалай. Пастаянна выпісаю і чытаю вашу газету. І вось у адным з нумароў даведаўся аб завочным клубе знаёмстваў, вырашыў напісаць вам з надзеяй, што вы зможаце зразумець мяне і дапамагчы, як і многім іншым. Мне 36 гадоў. Адбылося так, што ў сваім жыцці я застаўся адзіночкі. І якое нялегкае гэта адчуванне — адзінота. Пражыта палова жыцця, а колькі памылак, якіх неўважа дазваляе нават самому сабе. Гавораць, што на памылках вучацца, але ж не ўсё жыццё вучыцца. Вось зараз я ў месцах пазбаўлення волі. Да родных і блізкіх, з якімі дзівіў у жыцці усё, я мужо як быццам бы не існую. Але як хочацца спадзявацца, што не усё страчана. І калі ёсць на свеце тая, адзіная, якая зможа зразумець мяне, зразумець па-сапраўднаму, як чалавек, узамем аддам усё тое добрае, аб чым марю. Вельмі спадзяюся на вашу дапамогу і прашу змесціць маё пісьмо ў вашай рубрыцы знаёмстваў.
З глыбокай павагай да вас Мікалай.
Мой адрас: 211030, Віцебская вобл., с.Орля, УЖ-15/12-7. Мігаль Мікалай".

Калі знойдзецца добры, самастойны мужчына да 35 год, абьякжавы да спіртнога, які жадае мець верную жонку з добрым, пашчотным сэрцам, няхай адгукнецца. Усе лісты, прыйшоўшыя на маё імя па гэтым адрасу, трапяць ёй у рукі нераскрытымі.
212001, Мадэль-1, а/с 12, Шнілёўскай Людміле Мікалаеўне".

"Сімпатичная, інтэлігентная дзяўчына 24 год пазнаёміцца з інтэлігентным маладым чалавечкам без шкодных звычак, не быўшым раней у шлюбе. Можна з іншаземцам.
Аваненіт № 26".

"Добры дзень, паважаныя рэдакцыя!
Вельмі прашу апублікаваць у рубрыцы "Перапіска" мой ліст.
Спадзяюся на сустрэчу з добрым,

Шукаю сяброў:

"Паважаныя "Перапіска". Мне 23 гады, у мяне паніжаны слых. Значне — сімпатычны, добры, інтарэсы рознабаковы. Спдзяюся на свеце тая, дзівушыя 18-25 гадоў.
Мой адрас: 213600, г.Клімавічы, вул.Леніна, 76-55. Ісачэнка А.Н."

"Адзінокі мужчына (40/172/67) пазнаёміцца з жанчынай. Мае жыллёвыя праблемы.
220015, Мінск, вул.Бельскага, д.25, кв.46. Алехандр".

Ад "Перапіскі":

Паважаныя чытачы! Вельмі прыемна, што вы па-ранейшаму працягваеце сбраваць са мной. Але, на жаль, сённяшнія жыццёвыя ўмовы вызначаюць і ўмовы нашага з вамі сяброўства: толькі пры наяўнасці ў канверце з пісьмом квітаныці аб паштотным перавозе на суму 30 ці 15 рублёў, вашы лісты з'явіцца на старонцы "Перапіска".

"Перапіску" вядзе
Майя Шэндрык.
Тэл. 32-50-01.

"Расстанемся, пакуль добрыя"

Гэтую новую каларовую мастацкую кінастужку стварыў сумесна кінастудыя "Масфільм" і акцыйнае грамадства вытворна-творчае аб'яднанне "Піраміда-Менатоп". У аснове сюжэтарнага паказданы расказ Фэлікса Іскандара "Дзед старога Хасана". Пастаноўку карціны ажыццявіў рэжысёр Уладзімір Матэль, добра вядомы глядачам па фільмах "Білае сонца пустыні", "Зорка чароўнага іначасця", "Лес".
На гэты раз рэжысёр прапанаваў глядачам прыгожую прытчу. Ёсць у карціне элементы вестерна і романтичнай легенды. Востры канфлікт праінае абдзела серыі фільмаў Астойваючы годнасці, герой фільма Баграт забівае абражальніка і вымушаны хапацца ў гарах. Але ён не можа пакінуць далёка ў сямліні, застаўся дзе ягоняны сестрысіраты, якіх няма каму абараніць. Баграт у фільме вядоўдзіца абараніць не толькі родных. Ён выратаваў і грабіцельку грэка-кунца. Рагуе такіх жа, як ён, баваць і шчэбніцы. Рагуе каханую сяброў Нявулю разам з не баваць ад галтаўнікоў-казак, нягледачы на тое, што гэтая каханая, якую ён кахае, выйшла замуж за іншага...
У галоўных ролях здымаліся Георгій Дарчынаў, Людміла Патанава, Сяргей Максімаў, Галіна Умыслава, Уладзімір Січкаў, Нана Андрэянішвілі.

"Вярбоўшчык"

Так называецца новая каларовая мастацкая кінастужка створаная рэжысёрам Эдуардам Гаўрылавым на кінастудыі "Менар-сіма" па сцэнарію, напісанаму ім і сапраўды пас з Юрыем Маславым.
Важныя літчык Алег Зораў, які трапіў у палон падчас блізкаўсходняй вайны і працаваў на працягу дзвюццаці гадоў на ЦРУ, апангані ідэяй вярнуцца на Радзіму. Ён вырашае выкарыстаць прадстаўленні яму шпіці трапіць у Расію і актывіста амерыканскай разведкі і заахвочвае ўлад.
Між тым амерыканскаму рэзідэнту Лонгвану (ён жа ўжо гадоў жыве ў Маскве пад выгледам (царулькіна) становіцца вядома, што Зораў, з якім ён падтрымлівае сувязь, мяне пэўна зноўка з КДБ. Лонгвану заахвочвае спытаць прамагатора крмінальнага Кузнецу — абыць Зораў...
У фільме знятыя папулярныя кінаактывы Алехандр Міхайлаў, Любоў Пятрычук, Сіяртак Мінуцін, Валера Смірнічкі, Барыс Токарыў.

"Сканеры II: новы парадак"

Карціна створаная амерыканскімі кінамаістрамі. Яна сталеўна рэжысёрам Крыстыянам Дзюбу.
Вечыня і захваліліся гэты барыццёбы дабрыні і тое асабліва цікавае тым, што барыццёбы гэтая адрываецца павае людзьмі з незвычайнымі здольнасцімі — сканерамі. Яны нічым сюжэт, захваліліся спецыфічны, камбінаваны здымкі, арыганізаваны высокапрафесійналы трым дапагань талісманітым актывам трымаць глядачу ў настаньні і ўрастаньні да канца фільма напружанні. У гэтым фільме ўсё ёсць — каханне і барыццёбы, жыхі і трукі, і нарады, экзіт-эмі. Фільм выйшаў на экраны Амерыкі, Канады і іншых краін запічатку 1991 года і пазначыцца вышэй каданым прыбыткам.
Галоўныя ролі выконваюць Дэвід Х'юлет, Дэйв Рафін, Іван Поінтан.

"Лепшыя з лепшых"

Гэты каларовы мастацкі фільм таксама зноў кінамагараграфістамі ЗША. Аўтар сцэнарію — Пол Лева, рэжысёр — Ёб Рэдлер.
Піць лепшых спартсменаў амерыканскай зборнай на вяртае рыхтуюцца да сусветнага чэмпіянату. Іх будучыя пернікі — спартсмены Паўднёвай Карэі. Аднаго з амерыканскіх хлопцаў чакае схватка з мацнейшым барыце, які забіў на мінулых спаборніцтвах яго старошага брата.
Неабходна адзначыць высокі клас здымак і арыганізацыю, ролі якіх выконваюць прафесійныя спартсмены. Галоўных герояў граюць Эрык Робертс, Дэйвіс Эр Джонс, Салі Кержленд і іншыя.

Мастацкае афармленне нумара В. ДУБОЎКА

Давайце пазнаёміся

"Так склаўся лёс, што мы апынуліся ў месцах пазбаўлення волі. Ні для каго не скарэт, што многія з нашага грамадства глядзяць на нас, як на смецце, але мы спадзяёмся на тое, што прымаўка "Свет не без добрых людзей" — не пустая словы. І ваша газета дапаможа нам знайсці надзею і шчырае спадарожніц жыцця, якія змогуць нас зразумець і ў цяжку хвіліну падтрымаюць нас, не дадуць пасці духам.
Цяпер напішам крыху пра сябе: мы ў многім падобныя адзін на аднаго. Як аднаго, так і другога завуць Дзмітрыем, нам па 20 гадоў, захапляемся спортам, любім чытаць мастацкую літаратуру.
Наш рост 170-172 см, абодва брунеты, нам уласціва пачуццё гумару. Да гэтага няма чаго дадаць. Спдзяёмся, што з дапамогай вашай газеты мы знойдем верных спадарожніц жыцця.
Зараней удачыня. З павагай Шаўко Дзмітрый, Паўлюк Дзмітрый".

"ЧЗ", вітаю вас!
Мяне завуць Марк (24-182-79). Казярог. У шлюбе не быў. Санс жыцця, на мой погляд, у кайфе, медытацыя...
Кансерватар. Прыхільнік бяскрыўных зносін. Падтрымлівае БНФ і НДПБ. Мару аб тым, каб Літва (Беларусь) ставіла лідарам сярэд краін Еўропы. Мой жыццёвы прынцып — "непротівленне добру".
Падабваюцца калектывы: "Мроя", "Бонда", "Уліс", "Крама", "Мясцова

Дзяжурны рэдактар П. СІМАНАЎ.

ЧЫРВОНАЯ Змена

Заснавальнік: ЦК ЛКСМБ
Выдавец: газетна-выдавецкая фірма "Белая Русь"
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.
АДРАС рэдакцыі: 220041, г.Мінск, праспект Скарныны, 77.
ТЭЛЕФОНЫ: 32-13-54, 32-50-01.
Газета набрана і звырстана ў наборна-выдавчым бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", г. Мінск.
Індэкс 63906. Тыраж 17 000.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Алена АГБАЛАВА, Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валерый ВАРНЕЦКІ, Валерый ІВАНОВ, Алег КАМІНСКІ (першы нам. гал. рэдактара), Віктар ЛЮКОВІЧ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Алякс МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Алякс ПАЛЫНСКІ, Наталля ПЛЫТКЕВІЧ, Павел СІМАНАЎ (нам. гал. рэдактара), Алег СЛУКА, Кузьма ШАПЛЫКА.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за выбар і дакладнасць прыведзеных фактаў, ацэнкі, эканамічных звестак, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, каб у матэрыялах не ўтрымлівалася звестак, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі. Рэдакцыя можа друкаваць арыкулы ў наарадку абмеркавання, не падзяляючы пункт гледжання аўтара.

Рэдакцыя рукапісы не рэдакуе і не вяртае.
Рэдакцыя газеты "Чырвоная змена" прымае заказы на змяшчэнне аб'яў, рэкламы. Даладкі па тэлефоне 32-12-82, 32-50-01.